

SZÓ- ÉS TÁRGYMUTATÓ

HAJDÚ MIHÁLY—H. GULYÁS ZSUZSA

Az alábbi szó- és tárgymutató a teljesség igényével készült. Tartalmazza a könyv minden szakkifejezését nyelvjárási szavát és munkafolyamat- vagy tárgymegevezését. Utal az egyes részművekre kisebb fejezetcímekben föl nem tüntetett gondolati egységekre. Különösen nagy gonddal vettük föl az egyes munkafolyamatok leírásának műszavait, munkaeszközök készítési módjának kifejezéseit, továbbá azokat a szavakat — még ha köznyelviak is —, amelyek a szerszámok, eszközök anyagára, részeire, használatára és tárolási helyére vonatkoznak. A tájszavakat — elsősorban a valódi és jelentésbeli tájszókat — szintén kivétel nélkül fölvevük, s féldézójelben adtuk meg köznyelvi jelentésüket vagy körülírásukat. Arra nem utaltunk, hogy melyik az hódmezővásárhelyiek, és melyik az orosháziak által használt, hiszen visszakeresésükkor ez általában kiderült a szövegkörnyezetből. Kerek zárójelbe tettük a szavak, kifejezések pontosítását, könnyebb megértését szolgáló kiegészítéseket.

Nem vettük föl a mutatóba azokat a köznyelvi szavakat, amelyek ugyan tárgyat, munkafolyamatot vagy néprajzi fogalmat jelölnek, de említésükön kívül semmi lényegeset nem tudunk meg róluk. Kimaradtak továbbá a helynevek és személynevek, mert az előbbieknél külön mutatója van (100—18), az utóbbiak pedig részben a tartalomjegyzékben, részben pedig az adatközlők és munkatársak névsorában megtalálhatók.

Főként a néprajzi fejezetek aprólékos leírásainak és az egyéb szaktudományoknak a kifejezés- és szókincse szerepel a mutatóban. Az irodalmi alkotások és az életrajzok szavai közül csak a legjelentősebbek kerültek fölvetelre.

A szó- és tárgymutató készítésekor az a szempont vezetett bennünket, hogy elsősorban a könyv tudományos fölhasználhatóságát segítsük, vagyis a kutatók hasznosíthassák minél könnyebben a munkában rejlő értékes forrásanyagot. Természetesen a mutató által a művelődési céllal vagy pusztán érdeklődésből olvasók számára is hozzáférhetőbbé, áttekinthetőbbé válik a leírás.

abál 292

abalé 294

ábécé 'olvasókönyv' 426

ábécés könyv 426

ablak 225, 227, 234, 238, 240, 243, 252, 253, 257,

259, 261, 264, 268, 281, 282, 414, 443

abalakok elhelyezése 222—3

abrakos bárány 266

abrinca 'abroncs' 435

abroncs 226, 435

abrosz 329, 334, 337, 338, 360

Achileo-Festucetum pseudovinae 43

ácok 'ászokfa' 243, 244, 275, 327

Acorelletum pannonicum 43

ácsajtó 240, 257

ácsing 'vagyakozik' 355

adogató (météban) 431

adomány 272

adományok (templomépítésre) 414

Adonis vernalis 36

Adonis vogensis Stev. 38

Adonis transsylvanica Simonovich 38

adózás 54

ág (hajfonaté) 355, 361

ág (fonott kalácsé) 330

ágasfa 255, 384

aggat 'akaszt' 252

agrogeológia 17

Agrosti-Caricetum asteretosum 43

Agrosti-Caricetum distantis 43

agy (keréké) 369

agy 234, 235, 239, 241, 243, 250, 265, 268, 269,

270, 271, 273, 275, 276, 277, 332, 360, 501

agyag 225, 226

agyagkemence 225

agyagos sár 226, 227, 252, 255, 256

- ágyalás 422
 ágyás (sárgészítéskor) 226
 ágyáskészítés (kolbászcsináláskor) 293
 ágydeszka 234, 236
 ágyfiók 236
 ágyhuzat (huzat) 272, 298
 ágyhuzat 235
 ágyláb 275
 ágynemű 234, 236, 288, 298, 359, 360, 510
 ágyterítő 235, 360
 ágyvég 236, 237
 ágyvitel (lakodalomkor) 330, 509
 áher 'gyenge szél' 276, 373, 394
 ajándékozás (kereszteléskor) 503
 ajándékozás (temetés után) 525
 ajtó 226, 227, 228, 240, 243, 248, 250, 251, 252, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 268, 273, 281, 282, 414, 520
 ajtófélfá 257, 258
 ajtóhúzó 240
 ajtóküszöb 252
 ajtólevél 255
 ajtómöge 265
 ajtónyílás 265
 akácdrong 256
 akácfa 424
 akácfa (Robinia pseudo-acacia) 23
 akácgerenda 253
 akácoszlop 223, 249, 252, 254, 255, 258
 akácvirág 319, 320
 akaszt 'valamihez megköt' 147
 akasztó 244
 akasztófa 'amihez hozzáköt, hozzáakaszt valamit' 147
 akasztós szekrény 237
 akol 47, 150—1, 155, 156, 250, 255, 257, 259
 akolistálló 155
 alagút (csárdákban) 148, 491
 alamizna 272
 alap (kemencéé) 225
 alap (tanyaépületé) 224
 alaprajzok 229—33
 alapszabály (olvasóköré) 382, 385
 alapterület (lakóépületé) 281, 282
 áldomás 409
 áldott állapot 'terhesség' 500
 áldozócsütörtöki bál 392
 alelnök (olvasóköré) 385
 alföldi lösz 18
 alj 'alom' 255
 alj (csíramálée) 329
 alj (górée) 257
 alj (kemencéé) 225
 aljegyző (olvasóköré) 385
 aljtészta (csíramálée) 329
 alkalmak az ivásra 408—10
 állami iskolák 428
 állás (jóságé) 153, 155
 állás (vályogverés gödre) 285
 állat (piacra szánt) 368
 állat fölket (halottét) 520
 állatgondozás 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187
 állatgyógyítás 315
 állatok eladása 186
 állatok párzása 504
 állatok viselkedése 444
 állattartás 145—59, 161, 166
 állatvilág a Fehér-tóban 43
 állatvilág szépsége 453
 álló 'járószék kisgyermeknek' 239
 állófogas 360
 állvány 244
 alma 342, 343, 444
 almárium 360
 almás (tészta) 333
 almaszós 343
 almával végzett varázslás 505
 alom 255, 262, 273
 álom 443—4, 445
 álomszív 'hajtószárat rögzítő szív' 492
 alsóruha 356, 361, 362
 alsószoknya 345, 356, 362, 364, 445
 alsótapasztás 226
 alsővény 'kocsi fenékdieszakája' 285, 369
 alsővénydeszka 249
 aludtfej 260, 324, 334
 alvás 269—72
 alvásrend 269—72
 alvóhely 236, 269—72
 András-nap 445
 angyalhálás 'lyuk a kenyérben' 321
 antropológiai vizsgálatok 162
 anya 268, 269, 272, 277, 246, 255, 419, 420, 421, 422 (lásd még: édesanya, idesszülem)
 anyagulya 151
 anyajószág 258
 anyakoca 254, 255, 420
 anyakönyvezés 52, 55, 62
 anya szerepe nemi fölvilágosításban 504
 anyaváros 414
 anyós 361
 apa 267, 268, 269, 271, 273, 346, 419, 420, 422 (lásd még: édesapa)
 apacs (egyik gyerek a kumó játékban) 438
 apacs hely (kumó játékban) 438
 április 275
 aprójószág 244, 257, 258, 273, 420, 421
 aprólék (baromfié) 342
 aprópénzszórás (lakodalomkor) 513
 árenda 'haszonbér' 210—2
 árendál 'bérel' 277
 Aranyadalmi Újság 394
 aranszörű bárány motívum 443
 arasz 433
 árasztásos öntözés 531
 aratás 181—3, 277, 421, 422
 aratás szépsége 462
 arató 276
 aratóbál 393
 aratóbetyár 203—4
 aratógép 181, 256
 aratókorsó 465
 árnyék 276
 árnyékszék 260—1, 283
 árok 253

- árokciás (gyermekjáték) 436
 árpa 246
 árpa aratása 183
 árpaliszt 274, 321
 árpapolyva 225, 226, 258, 284
 árpapolyvás sár 225, 226, 258
 árpaszalma 253
 Artemisia Festucetum pseudovinae-pannonicum 43
 árus 271
 árvagané 147, 206, 290
 árvahús 'nyúzaskor a bőrrel leszakadt hús' 295
 ásitás babonái 445
 ásóbéka (Pelobates fuscus) 43
 ásott verem 246, 256
 Asperula cynanchica L. 38, 39—40
 Astralgo-Poetum Angustifoliae 43
 aszalt alma 428
 aszalt meggy 428
 ászok 236, 376 (lásd még: ácok)
 asszony 257, 261, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 272, 275, 319, 320, 324, 325, 333, 339, 352, 445
 asszonyi jótulajdonságok 458—9
 asszonyok munkája 177—8, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 188
 asszonyok piacozása 368
 asztag 183, 276
 asztagos (csépléskor) 194
 asztagőrző 276
 asztal 234, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 249, 251, 260, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 272, 273, 275, 276, 321, 325, 327, 331, 334, 338, 339, 341, 360, 424
 asztalabrosz 360
 asztalfiók 234
 asztalfő 514
 asztali kugli 390
 asztalláb 234, 349
 asztallap 326
 asztalratétel (újszületett) 502
 asztalsarka 523
 asztalszék 241, 242, 267, 268
 asztalterítő 234, 360
 átdörgöl (tarhonyát) 'rostán átnyomkod' 338
 átfrás (ingatlané) 191
 átlépés babonái (gyermekátlépés) 445
 átrostál (tarhonyát) 338
 átszítál (lisztet) 320
 átvág 'kapával megkever' 227, 284
 avasfene 'lim-lom' 288
 avított 'ócska, kopott' 271
 avul (gaztető) 254
 áztatóvíz (mosáskor) 298
 azsúrozott 'azsúrral díszített' 351

 bab 240, 244, 272, 338, 445
 baba (fadarab) 429
 bába 499, 501
 babakelengye 500
 babérlevél 341, 342
 bableves 276, 319, 338, 422

 babona 252, 443—9, 500, 501, 504, 519, 520, 521, 524
 baboskendő 362, 517
 babosra száradt (dohány) 310
 babválogatás 422
 bádog 258, 259, 266
 bádogdíz (kalapon) 349
 bádogernyő 265
 bádoglemez 253
 bagó 314, 353
 bagozódik 'bagózik' 353
 bagós emberek 314
 bagóspapír 353
 bagózik 353
 bajúsz 351
 bajúszkötő 350—1
 bajúsznövesztő 350
 bajúszpázsit (Crypsis aculeata) 24, 25, 45
 bajúszpedrő 350, 353
 bajúszviselete 350, 353
 bakancs 355
 bál 274, 357, 359, 383, 402, 505
 bálbajárás jegyesség idején 506—7
 balha 'bolha' 276
 báliruha 359
 balkáni gerle (Streptopelia decaocto) 44
 ballangó 'ördögsekér' 262
 bálózás 392—8
 bálrendező 397
 balta 444
 balzsamos vazelin 502
 banda 193, 224, 285, 394, 489
 bandagazda 184
 bandázik 168, 188, 273
 bandázó 'szomszédok összejövetele, beszél-tése' 264
 bank 'földre karcolt kör gombozaskor' 433
 baracklekvár 300
 bárány 266
 báránybőr 349, 353, 363
 báránybőr sapka 347, 350
 bárányparéj (Camphorosma annua) 45
 barátnő 361
 barázda 422 (lásd még: borozda)
 barázdára perget 178
 bárd 342
 barkácsoló 424
 barlangó 'ördögsekér' 262, 263
 barlangókazal 263
 barom 'nagy jószágfalka' 146
 baromfi 274 (lásd még: aprójószág)
 baromfibontás 342
 baromfiól 222, 256—9
 baromfitartás 257
 baromfitelep 257
 baromfitenyésztési tanfolyam 404
 baromfivész 315
 baromgazdaság 146
 bársony 358, 361
 bársonypapucs 359
 bázsing 'nyelöcső' 292, 295
 batkáros 'kisebb holmikát áruló, rendszerint vándorkereskedő' 313

- beáll (idő) 'tél kezdődik' 264
 beáll (iskola) 'tanítás kezdődik' 267, 426
 bebőröz (fédereskocsi tengelyének végét) 369
 bebugolyál (gyereket) 516
 becsináltlevés 341
 bedagaszt (tésztát) 330
 bedeszkáz 248, 252, 253, 254
 beegyelít 'egyneművé kavar' 332
 beépítettség (tanyáé) 222
 beereszt (tajtékpipát) 313
 befenekedik 'berüg, beiszik' 408
 befenekel 'feneket készít' 257
 befog 'idegen állatot behajt' 315
 befőtt 244, 249, 344
 begyűjt 'fűt' 261
 beharangozás 412
 behemót (nagy) 162
 bejáró 221, 222
 béka 250, 446
 békanyelv (ostordísz) 306
 bekap 'beszokik' 258
 bekecs 349, 353, 363
 bekerít 223
 békés—csanádi löszhát 17—25
 bekiált (valakit) 'kiáltással behív' 276
 béklyók fölnyitása 494
 beköltözés a városba 190
 beköt (fejet) 359
 bél (gyertyáé) 265, (kenyéré) 323, (mécsesé) 266
 belebújós (kombiné) 358
 belécel 249, 254, 257
 beleharap a tűz 'jól meggyullad' 263
 belehencserít 'beleteker' 299
 bélelés 304
 beles 'belet áruló' 293
 bélés 347
 beleszabott ujjú (ruha) 356
 beletapos 'taposással belekever' (polyvát a sár-
 ba) 227
 bélhúzás (babona gyermekszületéskor) 502
 bélhúzó (mécsesalkatrész) 266
 bélmosás (disznóöléskor) 423
 belső ajtó 225
 belső egyház 413—4
 belső legelő 146
 belső migráció 332
 belső piac 368
 belsőségek fölhasználása 294
 belterjes baromfitenyésztés 257
 belterjes gazdálkodás 161, 530
 bél tisztítása 293
 bélszír 293
 bélyegvas 146
 bemángorol 298
 bemeszel 227, 255, 256
 bemunkál 'földet megművel' 214
 bendő 295
 benne tart 'van belőle, el nem fogy' 328
 bennveszik 'játékban játszmat vesz' 439, 440
 beölt 'nagy öltésekkel bevarr' 235
 bepörget 'meghint, megszór' 324
 bér 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 213—4
 berak 'egy oldalon hiányzó falat fölépít' 228
 berakott sparhet 'vályogból épített takaréktűz-
 hely' 241
 beráncol 'gatyát ráncba szed' 352
 beránt 'ételre rántást tesz' 339
 bérel 423
 berendezés (helyiségeké) 234—61
 béres 197—8, 200—1, 253, 268, 271, 274, 350,
 422
 béres munkaideje 188—9
 béres munkája kukoricatöréskor 185
 béresgazda 204
 béresgyerek 199—200
 béreshelyettes 198
 béresláda 444
 béres-tanyás 204—5
 bérlet 277
 bérlevél 'szerződés cselédfogadáskor' 198, 199,
 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206
 berlinerkendő 'gyárilag készített, kötött gypajjú-
 kendő' 360, 361, 362
 bérmlálás 503
 besároz 'tapaszt' 240, 248, 252, 264, 256, 258, 282
 besulykol 'megtanul' 427
 besuprikál 'baromfit betérit' 188
 beszaglász (kutya) 'vizelettel bűzőssé tesz' 275
 beszeg 346
 betakarítás (gabonáé) 166—7
 betanítás (szindarabé) 399
 betanulás (szindarabé) 400
 betapaszt 226
 beteg ember halála 519
 betegség 446
 betonistálló 255
 betű 426
 betűrül 'megeszik' 326
 betyár 148, 149, 171—3, 489—95
 betyár 'aratómunkás' 203—4
 betyárbetörés 495
 betyárhistóriák 489—95
 betyárvezér 490
 bevasal (ruhát) 298
 bevásznal 'szélmalomvitorlát fölsodor' 375
 bevet (kenyeret) 321, 423
 bevetés (kenyéré) 322
 bezöldségel (levest) 340
 bílic (Vanellus vanellus) 44
 Biblia 236
 bicska 267, 426, 428, 432
 bidörög (kenyér) 'magától aprókat mozdul' 322
 bifláz 'tanul' 426
 bika 157—8, 443
 bika 'kiküldött gyerek a csem-csem gyűrű játé-
 kban' 439
 bikafüst 'kiküldött gyerek a csem-csem gyűrű
 játékban' 439
 biliárdozás 389—90
 biliárdverseny 390, 392
 birka 273, 425, 443, 502
 birkabőr 353, 363 (lásd még: báránybőr)
 birkabőr tárolása 295
 birkafaggyú 265, 348
 birka felbontása 295—6
 birkagyapjú 273

- birkaherélés 425
 birkahodály 255 (lásd még: hodály, birkaól, birkaszín)
 birkahodály mérnöki rajza 231
 birkahús 275, (felhasználása) 296, (tárolása) 296
 birka leölése 295
 birkanyakú (csizma) 350
 birkanyírás 159
 birkanyúzás 295
 birkaól 248, 249, 255, 259
 birkapaprikás 296, 384, 515, (készítése) 407
 birkás lepény 327
 birkaszín 283, 290
 birkatej 339
 birkavágás 294—6
 birsalmaleves 342
 biztosítás 538—9
 biztosítótű 362
 blúz 358, 359, 360, 361
 bocskor 347
 bocskor (tésztaféle) 325, 326
 bocskoros (tésztaféle) 325
 bocskoros alj (csíramálé) 329
 bocskorszíj 347
 bodag (tésztaféle) 324, 325
 bodor (ruhadísz) 'fodor' 357
 bodorít 'valaminek saját anyagából gömböcskéket állít elő' 338
 bodorka 'lóhere' 23, 24
 bodorkajárás 'lóhere elszaporodása a gyöpon' 23
 bodorsuba 354
 bodzafapuska (gyermekjáték) 426
 bodzavirág 246
 boglya 263
 boglyakemence 237
 bogvár 370—2, 378
 bogni 'hajlított bádoglemez a kémény tetején' 240
 bogrács 240, 259, 275, 407
 bojtortján 362
 bojtár 146, 154
 bokor 260
 bokor 'dupla masni, csokor' 346, 355, 357, 358, 362
 bokorra köt 'csokorra, dupla masnira köt' 362
 bokszeszima 350
 Bolboschoenetum maritimi continentale 43
 bolondkocsi 'vontatót szállító jármű' 167, 374, 542
 bolt 265, 420
 bolthajtás 240
 bont (disznót) 292
 bontás (birkáé) 295—6, (disznóé) 292
 bontóasztal 292
 bor 249, 331, 516, (eltetése halottal) 521
 bor ágya 'étel, amire jólesik a bor' 409
 borbély 378
 bordűr (ruhadísz) 356
 bordűrös (ruha) 357, 358, 359
 borjúbőr 349
 borjúsajjú (ingujj) 154, 351
 borkorcsolya 331
 borogatás 246
 borona 256
 borospohár 236
 borotválkozás 351, 353
 borotvatartó 484
 bors 238, 334, 336, 340, 342
 borsószemre térdepeltetés 427
 borultság 28
 boszton (tánc) 402
 bot 428, 429
 bot (sétabot, görbebot) 354
 botdobás (játékban) 430
 botrugás (játékban sorsolás módja) 428
 bödőnös disznóhús 345
 bógatya 154, 239, 347, 348, 351, 352
 bögös 394
 bögre 236, 241, 267, 342
 böjhös 'kissé bolyhos' 347
 böjt 345, 414
 böjti szelek 376, 433, 435
 böjtösedény 344
 bölcso 239, 246, 268, 269
 böllér 423
 bölléraszony 241, 291
 böllérpogácsa 291
 bőr 246, 292, (sajté) 299
 bőrcipő 356
 bőrdózni 'bőr dohánytartó' 351
 bőrfej (ostornyélen) 308
 börgomb 363
 bőrkesztyű 361
 bőrmellény 154
 bőrpapucs 359, 362
 böstörködik 'morgolódik' 187
 bronzkori földvár 35—6
 búboskemence 240
 búbos pacirta (*Galerida cristata*) 44
 búbos vöcsök (*Podiceps cristatus* L.) 44
 búcsúztatás (menyasszonyé) 512
 budi 'árnyékszék' 260
 bufog 'rövid, tompa hangot hallat' 227
 bufogó (hang) 147
 buga 'kendercsomó' 272
 bűg (föderes kocsi tengelye) 369
 bugyborék 'buborék' 323
 bugyelláris 'pénztárca' 444
 bugyi 347, 356, 357, 360
 bugylibicska 426
 Bújj, bújj zöld ág... (gyerekjáték) 438—9
 bújtató (szíjon) 307
 buksza 'pénztárca' 353, 361, 503
 bunkó (boton) 428
 bunkósbót 264
 burgonya 250, 272, 339 (lásd még: krumpli)
 burgonyacsomó 250
 burokban született gyerek 502
 butella 466—75, 480—2
 bútor 234, 242, 246, 275
 bútorok takarítása 288
 bútorzat 249, 424
 butykos 265, 266, 466
 búza 243, 246, 248, 262, 267, 272, 274, 320, 322, 329

- búzaalj 246, 319
 búza aratása 181—3
 búzaliszt 320, 328
 búza mosása 373
 búzaszalma 234, 244, 254, 258
 búzatergető 373
 búbájós 444, 446, 448
 búbájosság 444
 bürke 'szalonnabőrdrab' 292
 bürü-híd 492
- Camphorosmetum ahnuae 43
 canga (juh) 159
 cefre 301
 céllövészet 392
 céllövőpálya 384
 cementes malter 257
 cementvályú 260
 ceremónia 'halotti szertartás' 523
 cérna 266, 351
 cérnalaska 337
 ceruza 427
 cézés (labdajáték) 431
 cica 'játékban a fogó' 436, 437
 Cica-mica, melyik szemed fáj? (gyerekjáték) 436
 cifrára festett 234
 cigány 226, 227, 271, 272, 518
 cigányalma 531
 cigányfogas 239, 242
 cigányfürő 244
 cigánygyerek (tésztaféle) 330
 cigánykovács 378, 379
 cigánymunka 'sármunka' 226
 cigányol 'lovat ostorral üt' 368
 cigaretta 351
 cihelődik 'készülődik, igazgatja magát' 358
 cikk (kazal egy része) 256
 cikk 'fölkialtás sikeres lökéskor likkerjátékban' 432
 cikkezés (gyermekjáték) 431—2
 cilinderkémény 282
 cimbalmos 394
 cimet 'cukrozott fahéj' 326
 cimetes kifli (tésztaféle) 330
 cipész 379—80
 cipő 319, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 336
 cipő 346, 348, 357, 360, 362, 363, 444
 cipőpucoló 242
 cirok 241, 254
 ciroksöprű 241, 245, 248, 321, 326
 cirokszál 256, 327
 cirokszár 260
 cítera 239
 cíterabál 398
 cíteraszó 518
 combor (Mentha sp.) 23
 colos deszka 424
 cövek 435
 cuca 'kihegyezett végű bot' 333
 cüg 'légvonat, huzat' 240, 242
 cuggos 'huzatos, légvonatos' 243
 cughúzó 'szellőzőlyuk' 246
 cügös cipő 363
- cuháré 'táncos összejövetel' 505
 cukor 242, 325, 326, 328, 330, 331, 332, 334, 335
 337, 340, 342, 343, 443
 cukorrépa 324
 cukorrépból pálinka 302
 cukrospárga 434
- csajhos 'vizes, sáros' 346
 csákány 226, 254
 család 188, 266, 267, 268, 270, 276, 277
 család elhelyezkedése a tanyában 228
 családfő 267, 268
 családi élet 419—23
 Csalán című vicclap 540
 csap (sarat a vályogvetőbe) 284
 csapadék 31—3
 csapás 'út' 262, 274
 csapatjátékok 429—30
 csapó (ostoron) 305—6
 csapol (oszlopokat egymásba) 247
 csapott tető 259
 csárda 147, 148, 172, 491
 csárdás (tánc) 394, 517
 csat (hajban) 359, (ruhán) 361
 csatakfolt 45
 csatakosok (Boloschoenetum maritimi) 24
 csatorna (tűze tégláégetéskor) 254
 csattogó szamóca (Fragaria viridis Duch) 39
 cseléd 182, 197
 cselédfogadás 178, 197—8
 cselédkönyv 197
 cselédközvetítő 198
 cselédlány 265, 320
 cselleng 'kisebb kolomp' 147
 csellengő (munka) 'itt-ott, kisebb munka a tanya körül 207
 csem-csem gyűrű (gyermekjáték) 439
 csemetekert 531
 csempészek 310—2
 csendőr 274, 311, 397, 493
 csendőrség 52, 53
 csengettyű 465
 csengő 465
 csép 251
 cséplés 167, 183—5, 251, 421, 422
 cséplés társaságban (trupa) 193—5, 213
 cséplőbanda 183, 184
 cséplőgép 251
 cséplőgép-típusok 193
 cséplőmunkás 184
 csereelőadások 403
 cserény 319 (lásd még: cserény)
 cserény kalap 425
 cserény 'cserény' 292, 294, 319, 329
 cserép 225, 226, 247, 249, 250, 251, 252, 254,
 256, 257, 258, 259, 260, 266, 343
 cserépdarabok 226
 cserépedény 240, 241, 272
 cserépegető 224
 cserepel 'csereppel főd' 259
 cserepes tanya 224
 cserepezés 281, 282
 cserépkanta 236, 240, 246, 275, 343

cserépmosdótál 241
 cseréppipa 312
 cseréptál 329, 479
 cseréptető 251, 255
 cseréptörés (játékban) 'tévedés' 438
 cseréptörmelék 226
 cseresznyefa 360
 csernozjom 18—22
 csettegető 393
 csibuk 'fapipa' 313
 csicsog 329
 csiga (tészta) 337, 340, 342 (lásd még: csiga-tészta)
 csigacsinálás 509
 csigacsináló 337
 csigaleves 337
 csigametelő 336
 csigatészta 337, 340
 csiger 'savanyú' 300
 csihad 'megfagy, megdermed' 266
 csiholó (tűzszerszám) 353
 csikmákszedő 241, 336, 373
 csikó 253, 446
 csikó (a vályogvetőt húzó) 285
 csikóbőrös kulacs 465
 csikos ágyhuzat 360
 csikós ostorhasználata 309
 csillag (torony tetején) 414
 csillagsárkány 435
 csinnya (valaminek) 'nyílása' 226
 csipás málé 'édes málé' 327
 csipedett-leves 341
 csiperke 25
 csipke 270, 357, 358, 359
 csipkedisz 359
 csipkefodor 361
 csipkefüggöny 238
 csipőhús 292
 csíralé 329
 csíramálé 328—9, 404
 csíráztat 329
 csiriz 434
 csirke 252, 255, 257, 258, 342, 345, 367
 csirkebontás 273
 csirkecserép 'csirkeitató' 299
 csirkehúsleves 345
 csirkenevelő 257
 csirkeól 257, 259
 csirkepucolás 273
 csiszál 'dörzsöl' 347
 csizma 239, 264, 270, 271, 347, 348, 350, 351, 353, 362, 427
 csizmahúzó 236, 349
 csizmanadrág 348, 350, 351, 352
 csizmaszár 347, (főlhasználása) 304
 csizmatörő 245
 csobolyó 147, 276, 424
 csokor 'dupla masni' 346, 355 (lásd még: bokor)
 csokornyakkendő 349
 csomagolópapír 242
 csomó 'kisebb mennyiség, halom' 262, 331, 340, 359
 csomót köt 292
 csomóz (dohányt) 310
 csont 260, 268
 csontcsörmő 'csonttörmelék' 295—6
 csontgomb 348
 csosza 'otthoni lábbeli, mamusz' 346
 csóva 'összetekert szalma' 264
 csutorás pipa 251
 cső (kukoricáé) 256
 csőcsutka 'kukoricacsuta' 289
 csőcsősbárány 'szopósbárány' 296
 csőcsős-faros (lány, menyecske) 'formás, gömbölyű' 458
 csőcsőskorsó 276
 csőmpölyeg 'összegyűrt sár' 225, 251, 257, 264
 csőmpölyeges 286
 csőpög a gerenda 'izzad a homloka (a dagasztó-asszonyrak)' 321
 csöpü 'csepü' 272
 csőpürocca 272
 csörge (tésztaféle) 333, 335, 345
 csörgemetelő 335, 337, 340
 csörgemetélt 337, 344
 csősz 393
 csőveskukorica 249
 csuhéj 186, 260, 272, 277
 csuhéjkötél 272
 csuklósíj 308
 csuklyás ibolya (Viola ambigua W. et K.) 39
 csukott bugyi 357, 358
 csuma (piszkéé) 343
 csúnymasági verseny (férfiaké) 394
 csupa 'minden nélküli, puszta' 319, 321
 csupa maga 'egymagában való, minden nélküli' 335
 csupaszföld 'tanya nélküli föld' 209
 csupaszföld 'leveletlen kukoricaszár, szárízék' 262
 csurák 'ócska, avult ruhanemű' 432
 csurgó 'ereszet' 258, 282
 csúszóráma (szélmalom része) 377
 csúsztatott dobás (pénzezésben) 433
 csuta 261, 424
 csutak 'összefonott szalma' 291
 csutka 'kukoricaszár' 290
 csutkaszár 240
 csutkító 262, 290, 296
 csutkítóvet kapar 262
 csutora (pipáé) 314
 csutorás száj (pipáé) 312
 csüngősátor 'repülőeresz' 252
 csűrhe 494
 csütörtöki étrend 344, 345
 dagaszt 319, 320, 423
 dagasztás 272, 321, 332, 422
 dagasztószek 251, 272
 dagasztóteknő 272, 320, 338, 422
 dalköltő 553—9
 dalok a Pusztáról 553—9
 dalszöveg 492
 damaszt 360
 damasztthuzat 360
 damasztörülköző 360

- dara 244, 260, 321, 328, 373, 375
 darálás 188
 daráló építése 531
 daráltat 274
 daráltatás 368, 372
 darászsák 243
 darázkötés (ostorkészítéskor) 303, 309
 daru (Grus grus) 44—5
 daruláb 'oszlop' 245, 282
 darutoll 351
 delel 245, 276
 delelés 'pihenés' 156, 276
 delén (textilanyag) 356 (lásd még: delin)
 délibáb 454
 delikvens 'csínyen kapott gyermek' 427
 delin 'delén' 355
 delleng (kolompfajta) 147
 derce 'griznél nagyobb szemű búzadara' 320, 328
 derék (ostoré) 304, 305
 derék (tanyaépület része) 281
 derékalj 234, 360
 derelye 336
 derelyemetelő 340
 derelyetésza 342
 deszka 226, 235, 240, 245, 247, 248, 251, 252,
 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 271,
 273, 283, 424
 deszkaajtó 255
 deszkafal 227
 deszkafenék (góréé) 250
 deszkajárda 261
 deszkakerítés 255
 deszkalap 257, 260, 271, 426
 deszkapadló 247
 deszkapalc 244
 deszkával bélelt 248
 deszkáz 248
 dézsás oláj 'faedényt áruló erdélyi román keres-
 kedő' 435
 dézsmál (terményt) 'részal' 167, 217
 digózás 22, 538
 diktandó irka 428
 diktum (megtanult közmondásféle) 426
 dinkatők 250
 dinstel 339, 342
 dinstelt káposzta 343
 dinnye 244
 dinnyekalap 353
 dió 334, 336, 337, 344, 443
 diós (kalács) 333, (kifli) 344, (rétes) 333
 dirzsi-bodori (gyermekjáték) 428—9
 díszek rajzai 476—88
 díszítés (kocsié) 509, (ostoré) 306
 díszlet 402
 díszletfestés 556
 disznó 248, 249, 254, 255, 257, 258, 420, 443, 445
 disznó 'fagolyó neve gyermekjátékban' 428
 disznóáll 345
 disznóetetés 268
 disznó fölöntése 292
 disznóhízalás 547
 disznóhólyag 292
 disznóhús 258, 344, 345
 disznóhúsleves 340, 344
 disznóistálló 250
 disznólapocka 344
 disznó leölése 291
 disznóól 222, 250, 254—5, 257, 258, 259, 260, 283
 disznóól 'lyuk neve gyermekjátékban' 428
 disznóorr 443
 disznóölés 240—1, 264, 290—4, 327, 423
 disznóöllő kés 291
 disznópaprikás 344
 disznópörzsölő villa 291
 disznóság 'disznótoros ételek' 293
 disznósajt 294
 disznósörte 349
 disznótartás 254—5
 disznótor 188, 241, 273, 333, 423
 disznóvágás 265, 273, 337, 340, 425
 disznóvályú 447
 disznózsír 334, 336
 dohány 351, 353
 dohánylevél 246
 dohányosdoboz 237
 dohányszárítás 310
 dohánytartó 351
 dohányvágó 310
 dohányzás 351
 dohányzás csépléskor 184
 dohogó 'legnagyobb fajta kolomp' 147
 dólé (gyermekjáték) 429, 430
 dominó 391
 döngölt föld 226
 döroje 'derelye' 336
 dörszölfő 'földbe ásott oszlop, amelyhez a jó-
 szág hozzádörszölődik' 147, 155
 drapéria (temetési) 521
 drót 249, 254, 255, 256
 drótháló 257
 drótkerítés 223
 drótpálca 265
 dúc (galamdúc) 258, 259
 dúc (kalácsféle) 330
 dúckalács 166, 330—1, 344
 dudva 'trágya' 251, 260, 263, 273, 274, 295
 dudvafű 'európai kunkor' (Heliotropium curo-
 paeum) 23
 dudvagát 'trágyából rakott rekeszték' 285
 dudvarakás 'trágyacsomó' 427
 dug 'kemencét fűt' 261—2
 dugat 'egy alkalommal a kemencébe betett fűtő'
 261, 262, 263, 321, 330
 dunna 235, 269, 321, 332, 360 (lásd még: dunya)
 dunnahuzat 240
 dunszt 300
 dunya 269, 321
 duplaablak 238, 281, 282
 dupla koporsó 524
 dupla lakodalom 'menyasszonyánál és vőlegény-
 nél is megünnepelt esküvő' 507
 durrogatás (ostorral) 306, 420
 duruzsol 'veszekszik, morgolódik' 236
 duzzogó 'ülőhely a kemencepadka fölött' 237

Dül a baba, kondás! (gyermekjáték) 429
 dülő 259—60
 dülönévadás 71—4

ebéd 268, 273, 276, 330, 334, 336, (csépléskor)
 184, 193—4, (disznóöléskor) 293, (iskolások-
 nak) 188, (lakodalmas) 511
 ebédidő jelzése 179, 180
 ebédszünet 426
 ebédvivő 276
 ébenfanyél (pipapé) 313
 ebfojtó müge (*Asperula cynanchica*) 38, 39—40
 ébrestő ideje 178, 179, 181, 182, 184, 187, 189,
 190
 ecet 242, 334, 338, 339, 342
 edény 236, 237, 242, 267, 272, 276, 329
 edény (galambfészkeknek) 253
 édesanya 267, 268, 269, 271, 273, 321, 420, 423
 édesfaggyú 266
 édes malé 327
 édeszsír 355
 égalj 444
 egér 249, 260
 egér 'játékban a menekülő gyerek' 436
 egérlyuk 264, 289
 egészbankra gombozás (gyermekjáték) 433
 egészség 444
 egészségügy 52, 55
 éghajlat 27—34
 égtájak szerepe az építkezésben 222—3
 égzengés 445
 egybeszabott (ruha) 346, 356, (ing) 354
 egy földél alatt 'közös háztartásban' 228
 egyházi adó 413
 egyházi halottbúcsúztatás 524
 egyházi hirdetés (esküvő előtt) 507
 egyházi temetés 524
 egy karra dolgozni 'közös keresetre dolgozni' 189
 egy kenyéren él 'közös háztartásban él' 177, 188,
 228
 egylábas (csizma) 350
 egyleről (mos) 298
 egypanglis (cipő) 363
 egyrészes (ruha) 358
 egyzárlból (ember, állat) 'sovány' 457
 egyzárnyas (ajtó) 248, (szekrényajtó) 237
 egyszerű (gatyá) 346
 egyszerűs tanya 228
 egytrapp 'folyamatos, egész úton tartó ügetés'
 463
 egyváltás 'egyetlen ing és gatyá vagy ágynemű,
 ruhanemű' 346
 éhomra 'üres gyomorra' 302, 329
 eke 256, 422
 ekekapa 277
 ekekapálás 179, 215, 421
 ékszer eltemetése halottal 521
 eladólány 357—9, (szépsége) 457—8
 eladósor 359
 eláll (cselédnek) 'elszegődik' 197—8
 elapad (tehén teje) 446
 elavul 'megöregszik, elromlik' 252
 elcsiszál 'nagyjából elsimit' 254

elegyítés 'egyneművé tétel, kavaráss' 332
 elejbe 'elébe' 252
 élelmiszer 245, 425
 éles számmal végzett babona gyermekszülés-
 kor 501
 élesztő 320, 322, 324, 326, 331, 332, 335
 élet a tanyán 221—77, 261—8
 életmód 261—8
 életösház 'hombár' 247, 249
 életrajzok (adatközlőké, lektoroké, munkatár-
 saké) 569—76
 életvarázslás (bélhúzás) 502
 életviszonyok a Fehér-tóban 43
 eleven parázs 'izzó parázs' 263
 élezett dobás (pénzezőskor) 433
 elfele 'magától távolodva' 227
 elföldel 'vermel' 250
 elhagyott tanyák 563—4
 elhúz 'fal alját elfest' 227, 248, 252, 254, 257, 287
 elhúzott 'alól festett' 247
 eljegyzés 506
 eljegyzési vacsora 506
 elkeshedt 'megkopott' 236
 elköszönés (haldoklótól) 520
 elküldő (ember) 'patkányvarázsló' 448
 ellenőr 386, 387
 ellenzós (nadrág) 348, 350, 353
 ellep (patkány, féreg) 'nagyon elszaporodik' 448
 elletés 158
 elmaricskál 'marokkal elapróz' 332
 elmegy a gyerek 'elvetélődik' 500
 elmoskosodik (pipa) 313
 elmosogat 321
 elnök (olvasóköre) 385
 elnyújt (tésztát) 323, 326, 327, 330, 335, 336, 337
 elő 'munkába vett földdarab, földhossz' 182
 előadás (színdarabé) 398, 401
 előjelek (lakodalomkor) 512
 előkészület szüilés előtt 500—1
 előlgombolós (kozsu) 363
 előlőtöltős puska 495
 előnként 'szakaszonként, rövidebb földdara-
 bonként' 185
 előte 'sárból készült kemenceajtó' 241, 263, 264,
 321, 322, 325, 326 (lásd még: tévő)
 elrúgat 'lóval nyomtat' 183
 elsimit (sarat) 225
 elsodor 323, 326
 elsőasszony 322
 elsőfű 156
 elsőlé (szappanfőzőskor) 296—7
 elsőliszt 320
 első sárzás 227
 elszakadási mozgalmak 62—5, 414
 elszakajt (ménest) 'elhajt belőle' 494
 elszánt kutya 'agyonütésre, megnyúzásra való'
 304
 eltapostat gazt 'lóval nyomtat' 193
 elterül (jóság legeléskor) 156
 elver 'kicsépel' 251
 elvermel 250
 élvezet 'haszonélvezet' 190—1
 ember 'ferfi' 268, 269, 273, 319, 339, 499

- ember betegsége 446
emberek szépsége 456—61
emberpiac 197, 203
emberszámba vesz 'megbecsül, fölnőttnek tart'
422
embertani vizsgálatok 162
emlősök 43
endogámia 507
énekeskönyv 361, 426
éneklés 427, (halottnál) 522
énekvezető 412
enyvesvíz 227
eper 246
eperfa 531
eperfagomba 363
eperlevél (tészta) 342
építkezés 221—77
építmény 259—61
épület 444
épületek a tanyán 221—77
épületek elhelyezése 221—77
érdekeltségi tanyai iskola 423
ereje (kemencének) 'heve, tüzessége' 263
eresz 247, 259
ereszágas 282
ereszalj 223, 235, 245, 262, 263, 272, 274, 275,
276, 282
ereszet 282
ereszt (kötelet, fonalat) 'fon' 272, 273, 277
eresztés 156
érett túró 300
erjesztés 301
erkölcs normák 505
ernyő (lámpáé) 265
esős idő 455
erőspaprika 319
erőtlen liszt 'gyenge minőségű liszt' 319
Erzsébet-nap 261
esenc (tejoltóba való) 293
esernyő 362, 419, 443
esküdik 'házasodik' 276
esküdt 'hivatalnok' 428
esküvő 360, 503, 507—18
esküvői ing 506
esküvői ruha 360
esküvő napja 510—1
eső jóslása 444
esőtartó 'esernyő' 362
eszegél 'eszeget' 266
esztregahajtó 158
étel 266, 267, 268, 276, 319—45, (disznóöléskor)
291, (ize) 464, (készítése) 422, (vitele temetőbe)
525
ételmaradék 244, 260
etet 271
etetés 266
etető 194
étkes (állat) 186
étkezés 147—8, 266—9, 275, 319—45, (ideje,
száma) 188, (különbségei) 166
étrend 344—5, (halotti toron) 525, (keresztelő-
kor) 502, 504
ette 'evése' 198, 199
evangélikus egyház 414
evangélikusok 413, 414, 415, 503
éves bognár 378—9
éves cseléd 182
éves kanász 200
éves kovács 378—9
evőeszköz 267
ezüstkalászos tanfolyam 404
ezüstsírály 44
fa 264, 275, 276, 437
faabroncs 435
faápoló tanfolyam 404
fabödön 300
fácán (Phasianus colchicus) 44
fácánbőgy (kalapdísz) 349
fácánfogás 316
fadepó 424
fafogas 239
fagolyó 428
faguriga 238
fagy 274, 275
faggyú 265, 266
fagyos 'fázós' 273
fahaj 'fahéj' 336, 337
fahajas cukor 335
fahúzó 225
fakadóvizek 21, 24
fakanál 327, 335, 336, 341
fakilincs 239, 240, 245
fakutya 'csizmahúzó' 236, 349
fal 223, 226, 248, 256, 260, 264, 434
falapát 248, 274
falapicka 'kisebb falapát, keverőfa' 286
falásás (betöréskor) 494
falat rak 248
falcos deszka 248
falfesték 227
falhúzás 'falrakás' 282
falifogas 239
falióra 239, 465
falitéka 477
falka 420
falkaszni 241, 242
falrakás 224, 283
falravetős pénzezés (játék) 434
falsot kap (ostor) 306
faltöve 261
falverés 224
falverőbanda 224
familia 'család' 499
famoszár 334
fánk 333, 335, 344, 345
fánkverő kanál 332
fantyalit 362
fapipa 313
fapöcök 244, 246, 265, 427
far (kenyéré) 267
farács 248
faretteszes ajtó 248
farkas 149
farkas 'játékos a ludas játékban' 437
fark (sárkányé) 435

- faros-bögyös (lány) 'formás' 458
 farmezsgye 'földek összeérő vége, földhatár' 221
 farsang 331
 farsang-bőjti pénteki étrend 345
 farsangi bál 392
 farsangvasárnap 344
 fartó (baromfié) 342
 fart vet (ménés a viharban) 149
 faskatulya 238
 faszög 243, 244
 fateknő 502
 fátviol 360
 fauna a Fehér-tóban 43
 faváz (kemencéhez) 226
 favilla 256, 262
 fazék 265—6, 267, 272, 276, 326, 339, 340, 341, 342, 344
 fecske 444
 fecskefarkú (lepényharapás) 325
 fédereskocsi 'nagyatádi kocsi' 369
 fédervájsz 'síkpor' 288
 fegyelmezés (iskolában) 427
 fegyver 489
 fehérnemű 236, 237, 270, 272, 359
 fehérpecsenye 292
 fej (csizmái) 347
 fejalj 238, 245, 271
 fejés 187—8
 fejeskáposzta 336
 fejfa 525
 fejkendő 237, 346, 349, 355, 361, 363
 fejkeszkenő 362, 363
 fejőszék 253
 fejpecsenye 292
 fejrevaló 361
 fejsze 444
 fejt (kukoricát) 217
 feketeföld 211, 223
 feketehomok 21, 22
 fekete macska 448
 fekete tyúk vére 445
 fékető 346, 357
 fekhely 236, 237, 271
 fektetés 156
 fekvőhely 269, (kutyáké) 259
 félablak 282
 félajtó 252
 félbankra gombozás (gyermekjáték) 433
 félcipő 359, 361
 féldeszaköz (falveréskor) 224
 féldugat (fütéskor) 263
 feléből kiad (földet) 191
 félelem az elmúlástól 519
 feles (földbérlő) 212—5
 felesbérlet 177
 feleség 268, 270
 feles föld 209
 felesművelés 212—5
 felesfej 'ugyanannyi vízzel hígított tej' 340
 féléves-tanyás 204, 205—7
 felezés 'termény elosztása felesműveléskor' 213
 félhasú ütő 'ferdére kalapált gyermekjátékszer' 432
- félhérung 'falmagasítás a padlástérben' 246, 544
 felhőzet 28
 féling 363
 félkonty 363
 félkoszorú (hajé) 363
 félkötény 350
 félkötő 352, 363
 féllábas (csizma) 'csak egyik lábra húzható' 347, 353
 felleg 'felhő' 262
 félloboncos (kutya) 'pulikutya nyáron' 447
 felmajerföstő (textilanyag) 352
 felmajerkötő 'felmajerföstőből készült kötény' 352
 felöltő 'blúz' 359
 felsőruha 237, 239, 256, 259, 360, 362
 félszilaj pásztorzkodás 153—9
 féltető (épület) 249
 fenék (górée) 257, (hombáré) 247, 248, (jászolé) 252, (kemencéé) 225, 226, 321
 fenekelés 'fegyelmező verés' 427
 fenekes 427
 fenéksült (lepény) 324
 feneminden 'sok lim-lom' 239
 fenyődeszka 259
 fenyőfa 234, 235, 237
 fenyőfa kalapács 225
 fenyőgerenda 250
 féreg 'egér, patkány' 257, 260, 445
 férfi 269, 270, 271, 273, 276, 320, 325
 férfiak (munkája) 177, 178—80, 181—3, 183—5, 185—6, 187—8, 262, (névnapja) 407, (piacon) 368, (templomban) 411, 412
 férfi csúnyasági verseny 394
 férfifehérnemű 445
 férifihalott 521
 férifiadal 460—1
 férifalpap 237
 férifűtő 352
 férfi szépsége 459—60
 férifűvet 245—54
 férjhezmenés babonái 505
 ferslóg 'láda' 245, 289, 373 (lásd még: ferslók)
 ferslók 'láda' 243, 255
 fertály (föld) '13 magyar vagy 14 kishold' 46, 222, 262
 fertőtlenítés (ólé) 257
 fest 227, 256
 festék 252
 festetlen bőr 363
 festett bútor 234
 festőszoknya 362
 fésű 363
 fésűl (haját) 361, 362, 363
 fésűlködés 445
 fészek 244, 255, 258, 259, 265
 fészeknyílás (galambdúcon) 259
 fészertető 256, 257, 258, 262
 fészertető (épület) 253, 283
 fészkel 253, 259
 fiatalasszony 507, (viselete) 259—62
 fiatal gazda 189
 fiatal lány gyászmenete 524

fiatal legény tulajdonságai 459
fiatal pár 177—8, 228
fiasztató 255
fikciós (ember) 'csavaros eszű, jókedélyű' 378
finánc 310
finomliszt 335
fiók 236, 242, 243, 244, 247, 248, 249, 270
fiókdeszka 247, 248
fiókgerenda 'kísgerenda' 164, 224, 238, 249, 251,
252, 254, 282
fióktartó gerenda 248
fiókoskamra 248, 249
firhang 'függöny' 238, 240
firis 'friss' 277
fiú 268, 269, 270, 271, 276, 277, 419, 420, 421,
422
fiúgyerek (újszülött) 500, 504
fiúk nemi fölvilágosítása 505
fiyula 'fejkötő' 357
flankéből jön a szél (szélhámos műszó) 375
flasztertégla 254
flóra 40, 43
flöstök 'reggeli' 267 (lásd még: früstök)
flukk 'zsindely közötti rés' 247
fodor (ruhadisz) 235, 357, 358, 359
fodros (kötény) 356
fodros-bodros (rokolya) 359
fog (emberé) 444, (gereblyéé) 251, (lóé) 252
fog 'jőszágot tartásra magához vesz' 154
foga (időé) 'fagy, hideg' 261
fogadás 410
fogak szépsége 461
fogas 241, 253, 347, 424
foggal született gyermek 502
fogó (patkányfogó) 258, (kapaszzkodó) 260, (já-
tékanban egyik gyerek) 436
fogócska (gyermekjáték) 436
fogoly (Perdix perdix) 44
fogóruha 341
fok (gereblyéé) 264, (lépcsőé) 257
fokhagyma 338, 341, 501, (fölhasználása varázs-
latra) 449
foltnakvaló 236
foltok újszülött testen 500
foltozás 273
foltozó suszter 378, 379
folyógerenda (fal tetején) 224, 248
fon 272, 273, (gatyamadzagot) 346, (haját) 355,
359, 361, 363, (kalácsot) 333, (kast) 273, (os-
tort) 304—5
fonákja (ruhanak) 356
fonál 272, 273, 346
fonat (hajé) 363, (kalácsé) 330
fonóka 505
fonottkalács 330—1
fontoskalács 330—1
fordítás (szénarendé) 185
fordítottbőr 355
forgó (föld végén) 545
forgópisztoly 492
forhamedli (ruhadisz) 351
forma 'egyenlő' 432
formázó (vályogé) 284

forralt tej 344
forró zsír 335, 339
forsponos kocsi 492
forhant 'tartalék' 265
foszlós (kenyér, kalács) 321
foszt (kukoricát) 217, 256
fosztás 186
fosztóka 167, 186, 505
födél 'tető' 256, 257, 259, 260
födeles hintó 371
födélfa 224, 247, 249, 254, 257, 384
födő 339, 343
főépület 260
főétkezés 268
főhely 273
főkötő 346
fölad (reggelit) 'asztalra helyez' 325, (tej a savót)
299
fölbontás (birkáé) 295—6, (disznóé) 292
fölcserkéz 'szénát kicsi csomókba, csirkékbe,
gyűjt' 166
földbérlet 177
földgömb 424
földikutya (Spalax leucodon) 45
földlépcső 250
földörgöl 'keverés közben liszttel folyadékot föl-
itat' 327
földrajzi nevek 71—118
földrajzkönyv 426
földszerzés 166
föld szétosztása (örökösök között) 190—1
földvár a bronzkorból 35—6
fölereszt (higít) 227, (káposztáskádat) 273, (kút-
gémét) 276
fölfakad a föld árja 'talajvíz lep el valamit' 274
fölfogja az alját 'jól megsüti (a kemence) a
tészta alját' 325
fölfordul (mész) 'tarhonyássá válik' 286
fölfűt 'bemelegít, hevessé fűt' 262
fölgunyázza magát 'nagyon melegen öltözik'
275
fölgömb (kenyér) 319, 322
fölhérc (kocsi része) 369
fölhólyagosodik (lepény) 325
fölhúz (falat) 224
föliggombolós (ruhadarab) 363
fölratok butellakon 467—75
följáró (padlásé) 246, (tyúkólé) 255
fölkeresztel 'kévéket keresztékbe rak' 182
fölkontyol (új asszonyt) 361
föllég 'felhő' 274
föllépő 'lépcső' 245
föllöcsöl 287
fölménőfal 254, 255
fölmotringál 'fölteker' 435
fölnyú 'töves növényt kitép' 181, 182
fölolvas (dohányt a finánc) 310
fölsöpröget 422
fölszabadulás 65
fölszentelés (olvasóköre) 388
fölszjaz (ostornyelet) 307
föltizedel (vályogot) 284
fölvág (kenyértésztát) 321

- fölver (tésztát) 327, 335
 fölverő 'kovászolófa' 244
 fölvet (ágyat) 288
 fölvetett ágy 234
 fölződségöl (levest) 342
 főnnforgó (közében, lakodalomban, vacso-
 rán) 394
 főntjáró (sárkány) 'magasan repülő' 434
 főpróba 401
 főretteg 'nagy vihar' 262
 főretteg 'nagy hóvihar' 274
 főruha (újasszonyé) 361
 főszakácsnő 516
 főthús 343, 344
 főttkukorica 343
 főttpercc 331
 főttsonka 276
 főtt tészta 276, 336—7
 főtt tojás 345
 főz 261, 268, 273, 339, 423, (ruhát) 298, (pere-
 cet) 331
 főzés 264, 266, 273, 421, 422, 504
 főzet 'egy alkalomra, egy adagként főzött do-
 log' 251
 főzőkatlan 240, 241
 főzőtanfolyam 404
Fragaria viridis Duch (csattogó számo) 39
 franciászembkendő 347
 frisses 'gyors tánc' 402
 fristibe 'frissen' 326
 früstök 'reggeli' 155, 178, 179, 275, 291, 267,
 273, 328
 früstököl 'reggelizik' 267
 fufuru (hajban) 361
 fűjtató (cigányoké) 379
 fukarság 167—8
 fullad (kemence) 263
 furkó 'döngölőfa' 258
 furkósbot 'bunkósbot' 262
 furkóz 'földet döngöl, falat töm' 385
 furnéros (bútor) 239
 fúró-faragó 424
 fúróscigány 279
 fúvószeneke 394
 függő (ón) 224
 függőlámpa 239, 265
 függöny 238, 240, 510
 függőnytartó 238
 fűhőgy 'fű friss hajtása' 275
 fűbevaló 359
 fűles bor '3 dl' 409
 fűlesköcsög 265
 fűlik (kemence) 'melegszik, hevesedik' 321
 fűrdő 322
 fűrészes (kaszál) 423
 fűrészpör 511
 fűrj (*Coturnix coturnix*) 44
 fűrt (hajé) 355, 361
 fűst 226, 238
 fűstlevezető 242
 fűstöl (húst) 258, 259
 fűstölés (húsé) 259, 293, 294
 fűstölthús 338
 fűstülő 'húsfűstölő' 258, 259
 fűszerezés (kolbászé, hurkáé) 293, 294
 fűszerféle 265
 fűt 261—4, 321, 330, 333, 424
 fűtenivaló 'tüzelnivaló' 262, 263
 fűtés 261—4, 329
 fűtési szezon 261—3
 fűz (kast) 'köt' 273
 fűzet 427
 fűzfavessző 247, 435
 fűző (cipőé) 355, (míder) 358, 360
 gabona 166—7, 244, 245, 246, 248, 249
 gabonásverem 246—7
 gabonátárolók 246—51
 gádor 228, 245, 275
 gádorablak 427
 gádort híz, 'ház elé folyosót készít' 228
 galamb 248, 252, 253, 258, 259, 443
 galambduc 247, 258, 259
 galambhús 338
 galamblövészet 393
 galamblyuk 247
 galambos tarhonya 338
 galambpadlás 245
 gálánt 'szép, takaros' 247
 gallant 'szalag' 362
 gallér 346, 349, 350, 351, 357, 359, 361, 363
 galuskaleves 340
 gally 254, 255, 321
 gamó 'kampós bot, juhászbót' 147
 gamós tűzpiszkáló 240
 gané 'ganéj' 241, 264, 301, 347
 ganétaposás 'ganéj készítése tüzeléshez' 264,
 289—90
 ganévető 'ganéjformázó' 289
 ganéz 'trágyát leszed állat alól, kivisz istállóból'
 255
 gang 223, 245, 255, 282, 338
 gangi ablak 239
 gangoszlop 282
 gangrostély 322
 gányó 'dohánytermelő' 311
 garaboly 'egyfüllű kosár' 276, 361
 garabolyosruha 341
 garasospipa 312
 garmada 246
 gát (vályogvetéskor) 283
 gátya 270, 277, 346, 347, 349, 350, 351, 352
 gatyakorc 239, 313, 353
 gatyamadzag 346
 gatyaszár 346, 347, 352, 355
 gavar 'gavallér' 184
 gavar csizma 'ünnepelő csizma' 351
 gaz 181, 182, 263
 gazda 226, 262, 266, 268, 271, 272, 277, 323, 353,
 354
 gazdasszony 260, 267, 268, 272, 361, 437
 gazdag keresztiszülők 503
 gazdagság 443
 gazdalegény 148
 gazdálkodás 166, (formái) 530
 gazdamutató (ruhadarab) 353

gazdasági eszközök 256
 gazdasági gép 256
 gazdasági munka 420—3
 gazdasági tevékenység (köröke) 405
 gazt eltápostat (lóval nyomtat) 193
 gaztetejű (épület) 'növények szárából való' 258, 264
 gaztető 251, 252, 255, 266
 gegő (birkáé) 'gége' 295
 gémm (kútgém) 276
 Gémes-féle kenyér 322
 gémeskút 260
 geometrikus vésés (díz) 235
 gép 256, (varrógép) 273
 gépel 'gabonát cséplőgéppel csépel' 193
 gépeskéve 'aratógéppel készített kéve' 181
 gépszemélyzet (cséplőgépénél) 194
 géptársulás 'szövetkezet gépek vásárlására' 537
 gereben 272
 gereblye 251, 264
 gereblyél 181, 182
 gerenda 224, 243, 244, 247, 248, 249, 255, 256, 260, 265, 282, 355, 424
 gerinc (épület tetejéé) 247, 251, (kazalé) 250
 gerincesek 43
 gílt 'jó, rendben van' 434
 gilva 'gyulladásos seb' 444
 goda (Limosa limosa) 44
 gölyák 226
 gyólyatócs (Himantopus himantopus) 44
 golyó (gyermekjátékban) 431, 432, 440
 gomb 345—6, 351, 356, 357, 358, 363, 432, 433, 444
 gomblyuk 346
 gombóc 328, 336, 337, 339, 340
 gombócborotváló (falucsúfoló) 167
 gombócleves 340
 gomboló 'bőrből rávarrott lógó gomblyuk' 363, 'cipő begombolásához használt horgosvégű eszköz' 359
 gombolás (ing) 355, (kezeslábas) 347
 gombos (nadrág) 348
 gombozás (gyermekjáték) 432
 gondolkodószék 'karszék' 234, 237, 239
 gonosz (szellem) 444
 gonoszúzás 445
 göré 249—51, 256, 257, 258, 259, 283, (mérnöki rajza) 233
 gödény 44
 gödör 250, 260
 godorcósz 409
 gömbfa 257
 gömölye 'túróból formált gombóc' 300
 gönc 'rossz ruha' 241, 245, 362
 görbebot 254
 görccs 'csomó' 331, 340
 görccsöt köt 'csomót köt' 292
 görény 258
 görhe 'görhöny' 267, 328
 görhöny 'kukoricalisztból sültt pogácsaféle' 188, 238, 328
 görögvállas (kombiné) 358
 göröngydobás koporsóra 525
 gőzmalom 320, 376
 grádics 'fából készült lépcső' 224, 245, 250, 257, 289
 grifli (íróeszköz) 426
 grízgaluskaleves 344
 guba (tésztaféle) 333
 gulipán (Recurvirostra avozetta) 44
 gulyás 153—9, 264
 gulyáskunyhó 222
 gulyás ostorhasználata 309
 gúnár 354
 gúnya 252, 275
 gurgat 'hosszan vagy többször gurít' 250
 gurgulászik 'mulatás közben fölemelt kezét ide-oda mozgatja' 396
 gurtnis kocsi 369
 güzüeger (Mus musculus spicilegus) 45
 gyalogbetyár 490
 gyalogszék 241
 gyalu 244
 gyámoszlop 259
 gyász 525
 gyászének 522
 gyászjelentés 523
 gyász kocsi 524
 gyászmenet 524
 gyegyergert 'ápolgat, ajnároz' 456
 gyékénykötél 271
 gyengére önt 'tészta folyósra, hígá készít' 328
 gyepplőakasztó 492
 gyerek 261, 265, 267, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 275, 277, 319, 321, 322, 326, 333, 335, 343, 423—8, 428—40, 499—504
 gyerekágy 'szülés utáni időszak' 502
 gyerekágyas asszony 504
 gyerekek munkája 178, 180, 181, 182, 183, 188
 gyerekeber 422
 gyereklámpa 'újszülött mellett állandóan égő lámpa' 502
 gyerek temetése 524
 gyerek viselete 345—8
 gyerekszír 'újszülöttön levő mázga' 501
 Gyertek haza, ludaim! (gyermekjáték) 437
 gyertya 265, 266, 443
 gyertyamártás 265
 gyertyaöntés 265
 gyertyatartó 265, 266
 gyilkosság 494
 gyógyszer 343
 gyógyítás 444
 gyolcs 345, 346, 347, 351, 352
 gyolcsgatya 347
 gyóntató 410
 gyorscsárdás 402
 gyorskocsi kirablása 489
 gyökér 250, 251, 274, 338, 339, 341, 342, 422
 gyömbér 342
 gyöngé föld 'rossz minőségű föld' 262
 gyöngy (ruhadísz) 358, 361
 gyöngycsirke 242
 gyöp gondozása 289
 gyöpszéna 277

- gyöpszín 283
 gyufa 237, 238, 263, 264, 266, 314
 gyufapakli 239
 gyűjtős 261
 gyűr (tészta) 325, 327, 335, 336, 338, 422, (kol-
 bászúst) 293, (mosáskor ruhát) 298
 gyurgat (gyúrva mossa a ruhát) 298
 gyűrődészka 331, 334
 gyűröliszt 376
 gyúrtaljú (lepény, csíramalé) 324, 325, 326
 gyülekezet 415
 gyülekezeti élet 414
 gyümölcs 249, 345
 gyümölcsfa 445, 530
 gyümölcsleves 342
 gyűrű 359, 506
 gyüvő-ménő (ember) 'járókelő, sokat utazó, sok
 felé járó' 146, 239
- habar 341, 344
 hadakiroz 'veszekszik, zsörtölődik' 323
 hadirokkant 272
 hagyma 339, 341, 342
 hagymás zsír 343
 haj (emberé) 445, (kenyéré) 321, 323
 haj 293
 hajadonfő 362 (lásd még: hajdonfő)
 hájpolás 361
 hájas (kifli) 294, (tészta) 422
 hajaskukorica 167, 256
 hajcibálás 427
 hajadonfő 276, 346, 359
 hajfésű 362
 hajfonat 359
 hájjal kenés (újszülötté) 501
 hajkoszorú 359
 hajnali étkezés (lakodalomban) 518
 hajsütővas 361
 hajtó (kutya) 259, 260
 hajtós 'túlságosan dolgos' 276
 hajtószár 'gyeplő' 420, 421
 hajtú 359, 361, 362, 363
 hajviselet (férfiaké) 350, 353, (középorú nőké)
 362, (lányoké) 355, (nagylányoké) 359
 hál 'alszik' 269, 270, 276
 halak 43
 halál (előjelei) 519, (gondolata) 519
 haláleset 444, (nyilvánosságra hozása) 523
 halálra készülés 519
 halcsont (ruhában) 358, 359
 hallombul 'hírből, hallomásból' 228
 halmok 18
 hálóhely (libapásztoré, kanászé) 178
 hálókabát 270
 hálórékli 363
 halott 443, 521
 halottas ágy 520
 halottas emberek 'temetkezési vállalat alkalma-
 zottai' 521, 525
 halottas ének 522—3
 halottasház 521
 halott asszony öltözete 364
 halottbúcsúztatás 524
- halott ember szépsége 460
 halott emléke 525
 halotti ruha 519
 halotti tor 525
 halottkém 520
 halottkísérő koszorús 524
 halottkultusz 445
 halottmosdatás 520
 halottmosó ruha 520
 halottnéző 521, 523
 halottöltöztetés 520
 halottsiratás 522
 halottvirrasztás 522
 halvány geze (Hippolais pallida) 44
 hámágy 271
 hamarítészta (gyors készítésű) 335
 hámfa (kocsié) 266, 369
 hámfatasak 369
 hamis (kutya) 'harapós' 259, 354
 hamu 263, 264
 hamukihúzó 240
 hamuláda 194
 hamulé 351
 hamuval súrol 291
 hamvazkodik 345
 hamvazószerda 345
 hancsik 'földcsomó' 216
 Hangya 539, (megalakulása) 533
 harang (jóság nyakában) 147
 harangláb 411
 harangozás (halottra) 523, (istentiszteletre) 411,
 412
 harisnya 236, 346, 347, 355, 356, 357, 359, 360,
 362, 363, 364, 431, 432
 harisnyaszár 433
 harmadából kiad (földet) 191
 harmadiklé (szappanfőzőskor) 297
 harmadolás (termény részélése) 216
 harmados művelés 215—8
 harmat 277
 harmonikaszerű (csizma) 350
 harmónium 410
 háromköves malom 372
 háromláb 240
 háromszobás tanya 228
 hasas jóság 250
 használati tárgyak a koporsóban 521
 hasznóbér 210—2
 hasznóbérllet 209—12
 haszonélvezet 190—1
 határzár 314
 hatodán 'hatodrészt' 216
 hatos fonás (ostoré) 308
 hatszéles (gatya) 352
 hatszögletű (sárkány) 434
 hátulgombolós 347
 Hátulsó pár, előre fuss! (gyermekjáték) 436
 ház (lakóépület, tanyaépület) 259, (szoba) 275,
 281, (fogócskában menedékhely) 436, 437
 hazajáró lélek 448
 házaseslet babonái 505
 házasesletre készülés 504
 házasság 499, 504—7

- házat dob (sántaiskola nevű gyermekjátékban) 440
 házeleje 227, 235, 245, 262, 271, 274, 275, 281, 282
 házelő 'ereszalja' 447
 háziállatok 258
 házicérna 266
 házigazda 273
 háziipari tanfolyam 404
 házikenyér 322
 házikenyérsütőde 322
 házimunkák 421
 háziszappan 351
 háziszóttos 360
 házkörűli munkák 178, 180
 háztartás 422
 hegyespaprika 242
 helyiség 224, 228, 234—61
 helynevek 71—110
 hencsereg 'forgolódik' 276
 hengermalom 531
 hengerszék (malomban) 322
 heppent 'gyorsan csinál, hirtelen készít' 336
 hermelin (Mustela nivalis) 45
 herőce (tésztaféle) 335
 hetes 'hetenként változó munkafelosztásnál a soros' 212, 268
 hetfi 'hétfő' 272
 hétfő 272, 445
 hétfői étrend 344, 345
 hetipiac 265
 hétköznapló 'mindennapi, nem ünneplő' 356, 361
 hetyenpety 'csúnya, ideiglenes' 247
 heve (kemencéé) 334
 heveder 236
 hevederez 261
 heverő 'tartalékban levő' 147
 heves (kemence) 325, 327, (föld) 24
 hicc 'izzó' 379
 hidas (gyermekjátékban hidat vagy kaput tartó gyerek) 438
 hidegkonyha 226, 240, 242, 281, 282
 hidlás 253
 hiedelmek (halálról) 519, (terhes asszonyról) 500
 hiedelemvilág 443—9
 higiénikus 271
 híg sár 227
 hímez (ágynemű) 360
 Hymnus éneklése lakodalomban 515
 himzett (ágynemű) 235, 360
 hírt hall 443
 hittan 413
 hizlal (kötelet) 304
 hízó 'hízódíszó' 254, 255, 273, (értékesítése) 405
 hízólopás 493—4
 hívó 320
 hó 245, 262, 274
 hobbi 'simító deszka' 227
 hodály 255
 Hódmezővásárhelyi Gazdasági Egyesület 59
 Hódmezővásárhelyi Tanyai Kirendeltség 57
 hőember 274
 hófűvás 274
 hol (ruhadisz) 357
 holdigéző 444
 holdújulás 444
 holland típusú toronymalom 377
 holocén 18
 holos szoknya 356
 hólyagot vet (tészta) 332
 hombár 244, 247—9, 274
 homok 226, 255, 259
 homokbánya 36
 homokház 259
 homoktanya 259
 homokol 'homokos mésszel meszel' 288
 homokos 259
 homokos mész 225, 227
 homokosól 259
 homokosszín 259
 hordalékkúp 18
 hordás (gabonabetakarítás) 183, 251, 422
 hordóskáposzta 249, 345
 horog (szalmahúzó) 258, 262
 horogfa 224, 248, 256, 544
 hősöprés 274
 hosszúszerk 242
 hosszútészta 337, 344
 hozzáragaszt 'hozzáépit' 254
 hozzávaló (disznóöléskor) 291
 högyöl (vontatót) 277
 högyös (ember) 'rátartó, kevély' 350
 hõmbõlget 'gurítva juttat tovább' 262
 hőmérséklet 27—30
 hullaház 523
 hullámos birka 354
 Hun az olló, komámasszony? (gyermekjáték) 437
 huny 'szundit' alszik egy kicsit' 397
 hurcolkodás a tanyáról 563—4
 hurka 267, 425, (készítése) 294
 hurkapálca 291
 hurkatöltő 293, 294
 hurkatöltő-spricc 244
 hurkatör 'hurkapálca' 291
 hús 240, 252, 259, 342, (füstölése) 240, 241, 259, (tartósítása) 293
 husáng 247
 húsdarálás 293
 húsdaráló 331
 húsfüstölő 258, 294
 húshagyókedd 344, 445
 húsleves 319, 337, 340, (birkából) 296
 húsos ebéd 268
 húsvágógép 329
 húsvét 444
 húsvéti bál 392
 húsvéti nagytakarítás 275
 huszárzsínór (ruhadisz) 353
 hűz (falat) 'épit' 228, 252
 huzat (ágynemű) 245, 269, 360, 510
 hűzat 'vontatással szállít' 247
 húzatos gép 'jószággal vontatott cséplőgép' 193
 húzentrőgli 'nadrágtartó' 347

- húzott szoknya 356
 hullók 43
 hús 'hüvös' 245, 258
- idegen 269
 idesszülém 'édesanyám' 321
 időjárás 444
 idős asszonyok kedvessége 459
 idősebb férfiak viselete 351—4
 ifjú pár 513, 514, 518 (lásd még: fiatal pár)
 Ifjúsági Egylet 393
 igáskocsi 369
 igenős 'egyenes' 265
 ikrek 500
 imaház 412
 imakönyv 364, 521
 inas (munkaeszköz) 167
 infúziós lösz 18
 ing 270, 277, 345, 346, 349, 351, 354, 356, 357,
 358, 360, 361, 363, 364, 506, (mosása) 298
 ingecske 500
 ingváll 'féling' 363
 ingyenes tanyás 204, 207—8
 ingyen iskola 533
 innep 'ünnep' 351
 iparos 271, 423, 425
 irás (pénz írásos fele) 433
 irat 236
 irka 427
 író—paraszt találkozó 534
 iskola 267, 268, 321, 419—28, 533
 iskolabajjárás 423—8
 iskolafelszerelés 503
 iskolahagyott (gyerek) 333, (fiúk viselete) 349—
 51
 iskolahálózat 15
 iskolás 173—4
 iskolás (gyermek viselete) 348—9, (korúak kap-
 csolatai) 505 (lány viselete) 356—7
 ismeretterjesztés 404
 ismerkedés 505
 istálló 222, 228, 250, 251—4, 255, 256, 257, 259,
 260, 261, 266, 269, 270, 271, 272, 273, 274,
 276, 421, 422, 423, 446, 491, (mérnöki rajza)
 232, (takarítása) 287—8, 420
 istállóajtó 253
 istállóküszöb 446
 istállópadlás 249
 istállósz 273
 Istenáldás 'gyermek' 499
 Isten átká 'gyermek' 499
 isteni tudomány 448
 istentisztelet 412, 414, (olvasóköri) 404
 iszapföltörés 24
 iszós 'italos, részeges' 381
 ital 425
 italmérés 384
 italmérő (olvasóköri) 386
 italozás 408
 itat 271
 itatás 266, 273
 ítélőbíró (születi bálon) 393
 ivó (helyiség) 384
- ivóvíz 275, 420, 428
 ízik 'lerágott levelű szár, száríz' 262, 421
 ízikel 'jászolból íziket kiszed' 273
 ízikkive 'szárizékból kötött kéve' 323
- jakabnap aggófű (Senecio jacobaea) 39, 40
 jancsi (faragószerszám) 167
 járás (jóságé) 46, 146, 153
 járatás 274
 járda 261
 járóhely 252
 jászol 252, 253, 254, 262, 271, 273, 421
 jászolalj 252
 jászu 'jászol' 252
 játék 419, 421, (fosztáskor) 186, (gyermekjáté-
 kok) 428—40, (olvasóköri) 392, 393—4
 játékedény 419
 játékvezető 428, 429
 játszótér 428
 javas 447
 javasasszony 446, 448, 501
 jégeső 444
 jegybenjárás 507
 jegyesség 443, 506, (fölbontása) 506
 jegyendő 360, 506
 jegypénz 506
 jegyváltás 506
 jegyző (ovasóköri) 385, 386
 jelmezek 401
 jeruzsálemi szilva 531
 jó járású ostor 303
 jó ketyegésű kocsi 369
 jóslás 444
 jószág 252, 253, 254, 257, 258, 260, 262, 268,
 271, 275, 445 (betegsége) 446, 447, (ellátása)
 421, (etetése) 273, 422, (kihajtása) 148, 154,
 (lopott) 489, (tartása) 145—59, (teleltetése) 149,
 (szépsége) 455, 463
 jószágállás 254
 jószágjárás 222
 jószágszállítás 254
 jövevények (orosháziak) 161—9
 jubileumi ünnepek 394
 juhászat 158
 juhászyerek 348, 349
 juhászkamadár 'székilile' 44
 juhászok 347, 351
 juhbögölylégy lárvája 296
 uhfejés 158—9
 juhsajt 159
 jujgat 'kurjongat, ujjongat' 516
 jussolás 'öröklés' 507
- J**
 kabát 238, 252, 276, 347, 348, 349, 350, 351, 355,
 357, 362, 363
 kacsat 'öcska holmi' 563
 kacsá 257, 258, 260, 444
 kacsajgás 'udvarlás' 374
 kacsaszír 327, 341
 kacsingatós (tánc) 402
 kajla (fül) 456
 kajlog (szélmalom vitorlája) 373, 375
 kajszibarack 531

- kakas 342—3, 354, 444
 kakaskukorékolás 443
 kakaslé 343
 Kakasszék-ér kivirágzása 23
 kakasülő 257
 kakasütés (tréfás játék) 394
 kalács 263, 320, 325, 330—1, 332, 333
 kalácsdeszka 333
 kalácssütés 272
 kalácssütő 333
 kaláctészta 326
 kalamijál 'hadonászik' 429
 kalamol 'hadonászik' 306
 kalány 'kanál' 330
 kalap 237, 239, 260, 266, 274, 347, 349, 350, 351, 353
 kalapács 224
 kalapál (kaszát) 276
 kalendár 'naptár' 239
 kalendárium 423
 kalinkó 'kulcsokalács, lakodalmi kalács' (Vas megyei tájszó) 332
 kálomista 415
 kálvinista 415 (lásd még: református)
 kályha 424
 kalyiba 47
 kamara 266
 kamasz 435
 kamin 226, 242, 282
 kaminoskémény 259, 281, 282
 kaminos konyha 242
 karpó (födélfán) 384, (cipőn) 355
 karpát lök 'magasat dob' (dóléban) 430
 kamra 222, 225, 228, 226, 238, 239, 241, 242, 243—5, 246, 248, 249, 265, 266, 273, 274, 275, 281, 320, 327, 337, 338, 344, 355, 423, 428, 504, 511
 kamra-hombár 248
 kamratarítás 288, 289
 kanál 241, 242, 268, 323, 325, 326, 340, 344
 kanalastót 147, 428
 kanálfej 339, 341
 kanapé 234, 239, 271
 kanász 178, 197, 200, 203, 268, 271, 421
 kanász (gyermekjátékban egyik gyerek) 428, 429
 kanász ostorhasználata 309
 kanavász (textilanyag) 235
 kancsó 234
 kandi 'takarmányos' 253
 kanfar (tanyavégtípus) 245
 kanfaros (tető) 224
 kanfarú (tanya) 224, 245
 kankarék (ostorfán) 260
 kanpulyka 354
 kanta 'zománcozott víztartó edény' 234, 242, 246
 kantaálló 'kantatartó' 242
 kantár (kötő) 353, (sárkányé) 435
 kantárfarok 434
 kantatóló 240
 kántor 523
 kantúz 147
 kapa 227, 276
 kapálás 179—81, 420, 542
 kapanyél 227
 kaparéék 421
 kaparékolás (aratáskor) 183
 kaparókés 291
 kapásföld 215
 kapca 236, 347
 kapcarongy a jegykendőből 506
 kapcáskodik 'makrancoskodik, veszekszik' 410
 kapkod (szélmalom) 375
 kapocs (ruhán) 358
 kapor 341
 kapósméta (labdajáték) 431
 káposzta 323, 334, 336, 339, 345, (étel) 240, (leves) 339, (savanyú) 273
 káposztás (hordó) 339, (kád) 244, 273, (rétes) 333
 kaptafa 427
 kapu (gyermekjátékban) 438, (sziné) 256
 kapusszín 256
 karácsony 444
 karácsony bõjtje 445
 karácsonyi asztal 444, 445
 karafina 'palack' 377
 karaláb 342
 karalábleves 342
 karám 147, 150—1, (juhoké) 158
 kardoskúti templomépítés 61
 karéj (kenyéré) 267
 karfa (széké) 252
 karika 384
 karikagyűrű 445, 506
 Karikás című élclap 539
 karikásostor 420, 465, 486, (készítése) 302—10
 kárlátó 'maradék elfogyasztására hívott vendégség' 396, 518
 karmantyú 361
 karmonádli 292
 karó 244, 249, 252, 253, 257, 259, 276, 424
 káromkodás 270
 karonülő gyermek szépsége 456
 karperec 359
 karszék 242, 245, 267, 360
 karton 235, 355, 356, 357, 362
 kartonkötő 360
 kartonruha 360, 361
 kartú (ing ujjáé) 351
 kártya 237
 kártyázás 266, 390, 398
 kártyázik 265, 273
 kas 227, 259, 262, 263, 264, 273, 275, 419
 kása 241, 267
 kása (gyermekjátékban) 'nyert játszma' 433
 kásapénz-szedés 516
 kasfenék 273
 kaskötél 273
 kasza 243, 246, 276, 422
 kaszabeállítás 422
 kaszadarab 258
 kaszahegy 258
 kaszakalapálás 422
 kaszál 422
 kaszálás 421, 422, 542, (szépsége) 462

kaszás 421
 kaszli 'szekrény' 243 (lásd még: kaszni)
 kaszni 'szekrény' 236, 237, 239, 242' 360
 kaszvány 'sovány' 457
 katedra 425
 katlan 226, 241, 242, 243, 259, 261, 264, 265, 275
 katolikus 414, 415, 503
 katolikus kör 388, 392
 katolikus templom 410
 katona 443
 katonafogás 494
 katonagatya 'szükszerű alsónadrág' 350
 katonaláda 444
 kátrány 256
 kaucuk 361
 kaváró 300
 kávé 333
 kazal 257, 258, 262, 263, 264, 271, (ganéból) 290
 kazalrakás 541—2
 kazalrakó 194
 kazán (pipáé) 312
 kecskeláb 164, 224, 247, 271, 385
 kecskeméti csutora 313
 kedd 333, 338, 445
 keddi étrend 344, 345
 kefezinór 362
 kékités 298
 kékkötény 292
 kékosztó 350
 kel (kenyér) 321, (tészta) 332
 kelengye 360
 keleszt (tésztát) 332
 kelesztés (kenyéré) 320
 kelt tészták 330—4
 kemence 225—6, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 268, 270, 272, 273, 275, 320, 321, 322, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 333, 334, 339, 343, 345, 347, 352, 356, 423, 424, 564, (ajtaja) 241, (díszítése) 287, (eleje) 241, (feneké) 226, 323, 324, 326, (részei) 237, (szája) 240, 243, 262, 263, 264, 320, 323, 324, (válla) 328
 kemencekészítés 225—6
 kemencekészítő 226
 kemencekocsi 240
 kemencerakás 225—6, 282
 kemencerakó 225, 226
 kemencepadka 273, 330
 kemencézés 'kemencébe való betétel sütés után' 300
 kémény 226, 227, 238, 240, 241, 242, 259, 262, 281, 282
 kéményalja 240, 241, 242
 kéménycúg 'kéményhuzat' 240
 kéményes 'nem egészen kémény' 339
 kéményfa koporsó 521
 kéménygallér 349
 kéményít (ruhát) 298, 358
 kéménylegelő 157
 kéményseprővel kapcsolatos babonák 505
 kéménytarhonya 339, 345
 kéménytojás 341
 kender 272, 273
 kendergombolyag 244
 kender háziszóttos törölköző 360
 kenderszóttos 234
 kendő 355, 356, 359, 362, 363, 440
 kengyel (ostoré) 308
 kénygyertya 264
 kénygyertyás gyufa 238
 kénpor 258
 kentűrós (rétes) 334
 kenyér 242, 244, 260, 261, 262, 267, 268, 272, 275, 276, 319—24, 326, 327, 341, 343, 345, 352, 423, (bele) 336, (héja) 268, (szépsége, jósága) 463—4
 kenyeresgazda 147
 kenyereskosár 267 (lásd még: kenyérkosár, kenyértartó)
 kenyerespolc 244
 kenyér-jelkép 445
 kenyérkosár 323
 kenyérliszt 320
 kenyérmosdatás 445
 kenyérmorzsa 336
 kenyérsütés 261, 262, 263, 272, 275, 319—24, 422
 kenyérszegés 445
 kenyérszelő 267
 kenyértartó 249
 kenyértészta 323, 324, 326, 333
 kenyérvágókés 323
 kép (családi) 239
 képesített tanító 425
 képviselőválasztás (századfordulón) 175
 kerék 247, 369
 kerék csapó (ostorban) 306
 kerékfejú sárkány 434, 435
 kéreg (csizmáé) 347
 kerekgaluska (gombócféle) 339, 340
 kerekgaluskaleves 339, 340
 kerekjászol 'takarmánytartó' 253
 kerékjászol 'kerekjászol' 178
 kerekjászu 'kerekjászol' 253
 kerékjászu 'kerekjászol' 253
 kerekől 255, 258
 kerékpáros lassúsági verseny 394
 kerék részei 369
 kerék toktartó 'tolltartó' 426, 427
 kereskedelem 161, (körökben) 405
 kereszt (gabonáé) 181, 182, 183, 251, 267, (díszként) 226, (torony tetején) 414
 keresztanya 269, 360, 503
 keresztelő 337, 502, 503
 keresztelői ebéd 503
 keresztet nyom (tésztára, kovászra) 332
 keresztfa 244, (kovászoláskor) 272, 320, 321, (söprűé) 274
 keresztkoma 503
 keresztkötés 308
 keresztnévvalasztás 165
 keresztzsűlők 503
 keresztvíz 503
 kérges (tészta) 'érdes' 327
 keringő (tánc) 402
 kerítés 223, 255

- kerítő (kulcsoskalácsé) 332, 333
 kéro 506
 kert 221, 223, 259, 263, 455
 kertészeti tanfolyam 404
 kerti kapa 420
 kés 241, 242, 267, 268, 324, 329, 330
 késel 'késsel nyúz' 295
 keszkenő 355
 készség 'szerszám' 247
 kesztyű 273, 349, 360, 426
 kétéltűek 43
 kétfertályos gazda 407
 két karra dolgoznak 'külön keresetre' 228
 kétkerekű kocs 369
 két kézre durrogat (ostorral) 310
 kétköves malom 373
 kétlábás csizma 'váltogatható, bármelyik lábra húzható' 348, 349, 350, 353
 kétosztatú tanya 228
 kétrészes ruha 358, 364
 két sorjával meszel 289
 két sorjával sároz 286
 kétszikű tojás 324
 kétszobás tanya 228
 kettős ablak 264
 kétvégbekötős istálló 251, 252
 kétvégjászlas 252, 281
 ketyeg (kocsi) 369, 370
 kéve 182, 251, 261, 262, 263, 273, 274, 321, 322, 421
 kévébe rak 263
 kévés szár 256
 kévevágó (csépléskor) 194
 kézbesítő 270, 271
 kezelő 346
 kézen varr 'kézzel varr' 273
 kezeslábas (bugyi) 347, 356
 kézfogás (bűbájosé) 448, (haldoklóval) 520
 kézicserép 226, 247, 282
 kézikaszával való aratás 181
 kézi kugli 390
 kéziszerszámok 256
 kézitűkőr 236
 kézmosás (temetés után) 525
 kiad (munkát mással végeztet) 226, (meleget a kemence) 226
 kiapcsol (gyermekjátékban a kumót) 438
 kibélel (ruhát) 359
 kicakkoz (díszítésül) 256, 257
 kicsapat 'zsinórral falra vonalat fest' 287
 kidagaszt 'jól megdagaszt' 321
 kidombozás 46
 kidúr (disznó a falat) 254
 kiéget (kemencét) 226
 kifejt (meggyet) 343
 kifésül (zsúpna a rozsszalmát) 251
 kifli 326, 330, 344
 kifog (földet) 'bérel' 47, 209
 kifogó (kocsmá) 'pihenőhely kocsik, lovak számára' 409
 kifogya a kenyér a héjából 'elfogya a kenyér' 183
 kifőz (ruhát) 273
 kifűrt köcsög (locsoláshoz) 287
 kifűj (vendéget zárórakor) 'távozásra figyelmeztet zenével' 395
 kígyóderék 304
 kígyófejes gyűrű 359
 kígyóhát 304
 kihidegöl 'ruhát öblít' 298
 kihímez 357
 kihúz (tésztát) 'nyújt, általában kézzel' 326
 kihuzatol (port a szobából) 288
 kikérdez (tanító) 'felettet' 426
 kikérés (lakodalomban) 509—12
 kikkötény 346
 kiköp 'valahonnan kilő' 493
 kilő 'láng kicsap a kemencéből' 242
 kimangolt (ruha) 236
 kimangorol (ruhát) 346
 kimustrált birka 294
 kimuzsikálás bálból 505
 kinagyáz (ruhát) 'első léből kimos' 376
 kinti munka 'mezei munka' 421
 kiolvasó mondókák 436
 kiosztás 'parcellázás' 46
 kipadlóz 248
 kipadol 'kipadlóz' 247
 kipóckol 238
 kipricskál (játékban) 'gombot arrébb ugrat' 433
 kirakodik 'sok ajándékot ad' 503
 királyné hurkája 'disznó főütőre befűszerezve' 292
 kirántott csirke 345
 kirendeltség 'tanyai közigazgatási hivatal' 52, 53, 55, 57, 60, 65
 kirestál 'kirostál' 266
 kirojtoz (gatyaszárat) 346
 kisablak 225, 245
 kisajtó 244
 kisasztal 241, 245, 275
 kisbéres 178, 181, 197, 799—200, 260, 350
 kisbogrács 240, 241
 kiscipő 262, 321, 322, 323
 kiscsirke 255, 257, 258, 275
 kiscsizma 347, 349
 kisdebreceni (pipafajta) 312
 kiserőgyűrű 506
 kislefű 359
 kislefűk 237
 kislefű 346
 kislefű 256, 262, 419
 kislefű 164, 224, 225, 228, 239, 244, 247, 248, 265, 282
 kislefű 264, 269, 345—6, 445, (temetése) 524
 kislefű 'kisszoba' 225, 281, 424
 kislefű 424
 kislefű 344
 kiskabát 347, 353
 kiskamra 283
 kiskanál 268
 kiskanász 490
 kiskapa 419
 kiskarikás 420
 kiskatlan 240, 241, 264
 kiskefe 350
 kiskonyha 245, 255, 261, 262, 283

- kiskovács 332
 kiskulcsoskalács 333
 kiskúp 218
 kislány 361, 419, 420, (szépsége) 457 (viselete), 354—7
 kisliba 255, 258
 kislíniás (füzet) 'kisonvalas' 428
 kismadár (kalácsból) 331, 333
 kismalac 255, 420
 kismándli 350, 353
 kisszánkó 274
 kismosás 272
 kisodor (tésztát) 337
 kisostor 419
 kis őrgébics (*Lanius minor*) 44
 kispad 362
 kispadka 237
 kispadlás 259
 kispárna 237, 269, 271, 360
 kispockos (kutya) 260
 kispohár 'borospohár' 334
 kispöndöl 356
 kissipka 'gyermeksapka' 346
 kissöprű 419
 kissuba 354
 kisszék 236, 241, 242, 251, 264, 267, 275, 420
 kisszoba 226, 228, 235, 270, 281, 424, 518
 kistanya 260, 264, 423
 kistanyás 205, 264
 kisteknő 241, 419
 kistűkör 359
 kistűz 291
 kistüsti pálinkafőzés 301
 kisvajling 'kisebb méretű, zománcos, kétfülű tál' 325
 kisvasárnap 'piaci nap' 187, 367
 kisvirágú csüdfű (*Astragalus austriacus*) 25
 kisonvalas (füzet) 427
 kisonvat 'helyierdekű vasút' 321
 kisvöcsök 44
 kisvőfély 512
 kiszaggat (tésztát) 327, 330, 334, 335
 kiszakajt (kenyeret) 321
 kiszí (fagy a ruhát) 246, 272
 kiszikkad a lelke 'megszárad' 326
 kitalpal (téglával) 254
 kitámasztófa 252
 kitégláz (kemence fenekét) 225, 255, 260
 kiterítés (halotté) 521
 kitisztul 'meggyógyul' 447
 kitüzelés 'kiegetés' 257
 kitölörétes (szilveszteri rétes) 201
 kiüt (olajat) 266
 kivágás (ruhán) 345, 346
 kivág (malomkövet) 322
 kivásznál (szélmalmot) 'kiereszti a vitorlákat' 375
 kivégzés 494
 kiver (tésztát) 332
 kiveret bika 149, 158
 kiveret pite 326
 kivet 'formáz, formából kivesz' 241
 kivirágzás (vizeké) 23, 24, 43
 kívüláljas (blúz) 358
 klott (textilanyag) 357
 kobak (tojástartó) 236, 244, 275
 kóbor kutya 257
 kóc 272, 273
 kockafonás (ostoré) 305
 kockázás (gyermekjáték) 440
 kocsi 256, 266, 272, 276, 277, 349, 354, 356, 361, 420, 512 (elkészítése piacozáshoz) 367, (gyártása) 370—2, (kenése) 370, (mosása) 370, (tárolása) 370, (vásárlása) 370
 kocsiderék 265
 kocsifényező 371—2
 kocsigyár 370—2
 kocsikenőcs 405
 kocsin járó betyár 490, 493
 kocsioldal 369
 kocsiráf 225
 kocsirakás 422
 kocsipásztor 186, 412, 421
 kocsis 266
 kocsiszám 263
 kocsiszín 224, 245, 249, 255—6, 258, 262, 283
 kocsizáp 369
 kocsmázás 168—9, 368, 408—10
 kocsonya 293—4
 kojtol 'füstöl' 265
 kókuszkefétél 271
 kolbász 246, 321, 338, 339, 344, 345, 425, (készítése) 293
 kolbászos cipő 321
 kolbászvég 260
 koldus 271, 272
 koldustetű 362
 kolomp 147
 kolonc (kúton) 260
 koma 'barát' 273, 421, 512, 'keresztszülő' 503
 komalány (lakodalomkor) 508, 512
 komalegény (lakodalomkor) 508
 komázás 'szomszédban való időtöltés' 273
 komázik 'barátkozik' 457
 kombiné 358, 360
 komiszgatya 350, 352
 komló 319
 kommenció (bér) 190—1
 kommenció bérés 204
 kommandál 'párt, házastársat ajánl' 459
 kommandáló 368
 komp 'kisebb földcsomó' 276
 kompót 344, 345
 kondás (gyermekjáték) 429
 konfirmál 413
 kontárbába 501
 kontóra dolgozik (éves bérért, éves elszámolásra) 378
 kontós 'rendszeres vásárló, általában tejevő' 188
 kontrás (zenekarban) 394
 konty 361, 362, 363
 kontyolás 517
 kontyoló asszony 517
 kónya zsálya (*Salvia nutans* L.) 39, 40

- konyha 226, 228, 237, 239, 240, 241, 242, 244,
 246, 260, 261, 262, 265, 266, 267, 268, 270,
 271, 272, 275, 276, 281, 384, 420, 422, 504,
 (berendezése) 240—3, (takarítása) 287
 konyhaabrosz 360
 konyhaajtó 244, 251, 261, 351
 konyhaasztal 241
 konyhabútor 510
 konyhakaszni 241
 konyhakötő 360
 konyharuha 360
 kopasz 346, (föld) 'tanya nélküli' 209, 212, (gye-
 rek születése) 500
 kopasztás (baromfié) 342
 koporsó 364, 520, 523, (fedelének lezárása)
 523—4, (vitele) 524
 koporsódeszka (háztetőn) 247
 koporsókészítés 520—1
 koptató 373
 korc (ruhadarabé) 346, 348, 351, 352, 356, 357,
 362
 korcos (ruha) 346, 358, 363
 kormiz (haját) 'süt, bodorít' 361
 korom 227, 426
 korozsma 'keresztelői ajándék' 503
 korpa 274, 319, 320, 321, 322, 328, 376
 korpásláda 239
 korpászsák 243
 kosár 244, 246, 247, 260, 320, 321, 328, 332, 428,
 (kalapé) 350, 353
 kosárka 361
 kosárfonó tanfolyam 404
 kossava (heves szélfajta) 31
 kóstoló 294, 425
 kostökczacskó 239, 313, 348
 koszorú (hajból) 359, 363, (halotti) 444, 523, 524
 koszorúfa 248, 275, 282, 319, 384
 koszorús (lakodalomban) 512
 koszorúslány 508—17, 523, 524
 koszorúslegény 508—17, 524
 koszorúspárok 524
 koszrat 'koptat' 349
 kosztüm 360
 kotla 'lábos' 339
 kotló 244, 255, 275
 kotrecáságy 'rácsos ágy' 270
 kotu 24, 149
 kovács 370—2, 378
 kovász 320, 321, 322, 330, 343
 kovászfá 244, 332
 kovászkészítés 422
 kovászol 320, 332
 kovászlás 319, 320, 332
 kovászolókanál 320
 kovászos uborka 345
 kovászt tesz 'kovászol' 332
 kozsu (bőrkabátfajta) 363
 kő (malomkő) 322
 kőbutykos 265, 266
 köcsög 249, 267, 420
 ködmön 363
 ködmönös (ember) 'kérő, lánykérő' 506
 kölcson 320, (körökben) 405
 köleskása 445
 kölikker 'cserépgolyó' 431
 kölök 'gyermek' 420
 kölöklány '12—14 éves korú lánygyermek' 357
 kölletlen idő 'rossz, zivataros idő', 257
 köménymag 238, 327, 341
 köménymaglevés 276, 341, 344
 könyv (iskolai) 349, 357, 426, (olvasókönyvben)
 391—2
 könyvtár 391
 könyvtáros (olvasókönyvben) 386
 könnyű kocsi 369
 kör (olvasókör) 381—407, 530
 körégős lámpa 385
 körmös 427
 körök fölszámolása 406
 körösztcsont 'csípőcsont' 340
 köröszta 'kereszt' 332
 körösztvessző 'kovászolókereszt' 320
 körszakáll 353
 körte 531
 körülkasos kocsi 369
 körzetek (közigazgatási) 58
 kőso 238, 244
 köszörülés 291
 kötél 243, 252, 262, 272, 273, 277
 kötelék (állaton) 'kötőfék' 271
 kötelesdohány 310
 kötélfkészítés 181, 182
 kötélteretetés (aratáskor) 421
 kötény 261, 352
 kötés (kukoricáé) 185
 kötés (falak sarkainál) 224
 kötő 262, 264, 349, 352, 353, 355, 356, 360, 361,
 362, 420
 kötőfa (hordáskor) 158
 kötött étrend 344—5
 köttes (kelt tésztaféle) 326, 327, 344
 köttesajju lepény (kelt tésztából készült az alja)
 324
 köttespogácsa (kelt tésztából) 326
 köttészta 'kelt tészta' 335
 kötpite (kelt tésztaféle) 326
 kövérscsütőtök 333, 345
 kövesgyűrű 506
 köveszt (hurkát, sajtót) 'abál' 294
 követ vág (malomkövet) 377
 közebed 414
 közellátási kirendeltség 405
 közép (kulcsoskalácsé) 332, 333
 középkorú asszony viselete 362—3
 közfal 265
 közigazgatás 49—70, 533
 közönséges borkóró (*Thalictrum minus* L.) 38,
 39, 40
 közönséges gyíkfű (*Prunella vulgaris*) 38
 központok szervezése 55—6, 57
 községi iskolák 428
 közszerzemény 507
 krajcáros szög 242
 krepdesin (textilanyag) 358
 kréta 426
 kristálycukor 336

Krisztus menyasszonya (fiatal halott nő) 520
 krumpli 249, 274, 336, 337, 339, 340, 341, 343,
 344, 345, 349
 krumplileves 276, 339, 344
 krumplipaprikás 241, 339, 422
 krumplipuska 426
 krumplisverem 250
 krumplitörő 334
 kubikgödör 283
 kuckó 237, 238, 239, 264, 269, 270, 275, 320, 355
 kucorog 'kis helyen ül' 250
 kúcsoskalács 331—3
 kugli 390
 kuglipálya 384, 390
 kujcsoskalács 'kulcsoskalács' 332
 kuka (marokverő szerszám) 421
 kukorica 243, 246, 249, 250, 263, 327—8, 343,
 445, 542—3, (ételek) 188, (fosztása) 186, (fő-
 zése) 343—4, (haja) 277, (kapálása) 180—1,
 215—7, 277, (szedése) 216, (termesztése) 167,
 185—6, 217, 256, 277, 421, 422
 kukoricaföld 262, 263
 kukoricagóré 249—51, (mérnöki rajza) 233
 kukoricaliszt 320, 327—8
 kukoricaliszból készült tészták 327—8
 kukoricapálinka 301
 kukoricapergető (vető) 178
 kukoricáskenyér 322
 kukoricaszár 223, 273, (hordása) 218
 kukucska-tányás 'ingyenes, munkanélküli, nap-
 számos' 207
 kulacs 465
 kulcs 236, 247
 kulcsos (kalács) 332, 333
 kulcsoskalács 166, 331, 513
 kulcsostészta (kulcsoskalácsé) 333
 kullogó (tésztaféle) 335
 kum 'játékban szemét becsukva számol' 438
 kumó (gyermekjáték) 437—8
 kuncog 'könyörög' 327
 kunkötés (kötél megkötési módja) 147
 kunyhó 147, 490
 kúp (takarmányé, trágyáé) 290
 kurjongat 517
 kurjongatás 512, 513, 518
 kurta lakodalom 'csak a vőlegényes háznál ün-
 nepelt esküvő' 507
 kurvás (kenyér) 'szép, magasra hasadt' 322
 kút 253, 254, 259, 260, 261, 274, 276, 428
 kútágas 226, 260
 kútgém 156, 260
 kútgödör 'kút melletti, jószágfürösztő gödör'
 223, 260, 285
 kútkáva 260
 kút pusztulása 564
 kútvödör 491
 kutya 155, 245, 247, 257, 258, 260, 268, 275,
 321, 327, 425, 445, (szelidítése) 494
 kutya (csizmahúzó szerszám) 349
 kutya bőr kikészítése 304
 kutya fül (disznó szívé) 292
 kutya harapás 444
 kutya ház 259

kutya kenyér 321
 kutya nyakú (csizma) 353
 kutya ól 259, 283
 kutya prém 363
 kutya ugatás 269, 272
 kutya ütő (hivatalnokféle, ellenőr) 386, 387
 kutya veszettség 447
 kutyaáz 'állatot kutyaival térít, üz' 157
 kűdöttördög 'piszkos ruhájú gyerek' 248
 küllő (kerék része) 369
 külső egyház 413—4
 külső munka 'mezei munka' 187
 külső piac 368
 kürtő (kémény része) 240
 küszöb 239, 349, 351
 kűtymő 'forradás a fa törzsén, ágán' 363
 láb (kulcsoskalácsé) 332, 333
 lábas 240, 241, 276, 338, 339, 341
 lábas gaz 'le nem aratott, lábán álló gabona' 421
 láb azat 240
 lábbeli 236, 348, 355
 labda 431
 labdajátékok 431
 labdázó 'fiatalok társas összejövetele' 505
 lábnyom (varázslatban) 448
 lábszj (verés) 427
 láda 237, 243, 244, 245, 255, 274, 275
 lag (cipő) 'lakk' 359
 lagiroz 'lakkoz' 359
 lagi 'lakodalom' 507—18
 lágy (legelő) 157, (tészta) 327, (víz) 328
 lajbi 154, 348, 349, 350, 353
 lajbizeb 350
 lakásbővítés 281, 282
 lakodalmas ház 333, 513
 lakodalmas menet 512
 lakodalmazik 277
 lakodalmi babonák 512
 lakodalmi előkészület 507—8
 lakodalom 331, 332, 333, 337, 404, 443, 507—18
 lakóépület 222, 228, (mérnöki alaprajza) 230
 laktató 'könnyen jóllakni tőle, kevés ehető be-
 löle' 335, 337
 lámpa 236, 245, 265, 266, 272, 273, 361
 lámpagyújtás 265
 lampion 435
 lánc 265, 271
 láncbarona 262
 lángliszt 376
 lángos 323, 324
 lány 265, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 276, 319,
 324, 333, 348, 362, 414, 419, 420, 421, 422, 445
 lányanya 499
 lánybabonák 445
 lánygyermek 321, 500, 504
 lanyha 'enyhe, langyos' 299, 330
 lanyhít 'melegít, langyosít' 321
 lánykérés 506
 lányok (nevelése) 504, (öltözete, viselete) 393, 401
 lányosház 506
 lányszájú (férfi) 'nem dohányzó' 466
 lapát 225, 241, 250—1, 252, 325

lapától 274
 lapicka 'keskeny, lapos fadarab, lécz' 227, 244,
 272, 292, 320, 332, 430
 lápi póc (Umbra krameri) 43
 lapulevél 260
 laska (tészta) 337
 lavór 242
 lé (mosáskor) 272
 lebbencs (tészta) 337
 lebbencsleves 337
 lécz 247, 248, 249, 250, 251, 254, 255, 256, 257,
 319
 lécdarab 260, 431
 lecke 426
 lécváz 225
 leccsipeszel 298
 ledolgoz (emberi munkával igaerő munkáját)
 262
 ledől 'nap közben lefekszik, lepihen' 235
 leereszt 'géppel elcsépel gabonát' 184
 lefetyel (kutya a vizet) 260
 lefog 'útját áll, nem enged továbbmenni' 354
 leföldel 'elvermel' 250
 legallyal 321
 legelő 145—6, 149, 155—9
 legeltetés 156—9, 420, 421
 legény 270, 271, 274, 276, 423, 448, 505, (jó
 tulajdonságai) 459, (öltözete, viselete) 349—
 51, 393
 legénybúcsú 509
 legényfiú 271, 274
 legombolós bugyi 357
 légy 251, 270, 275
 lehajtos (labdajáték) 431
 lehúsz (bőrt, csontot) 293
 lekókányoz 'magasról leüt, lever valamivel, bot-
 tal' 428
 lekonyul 'lehajlik' 235
 lekvár 323, 330, 336, 337, 345
 lekvárfőzés 300—1
 lekváros (derelye) 301, (fazék) 300, (gombóc)
 301, 337, (kalács) 333, (kifli) 330, 344
 lelkészlakás 414
 lelkész-tanító 413
 lelovagol (sárkányt) 'láb között lehúzza a mad-
 zagot' 436
 lencse 445
 lencseleves 338
 lenvászón 351
 leöl (disznót) 291
 lepadlásol 'padlást készít' 242, 248, 252, 257, 282
 lepalincsol 'vastag deszkákkal beföd' 153
 lepcső 248, 257
 lepedő 234, 235, 240, 245, 352, 360
 lepény 261, 267, 269, 275, 324—7, 330, 333, 344,
 (jósága) 464
 lepényalj 326
 lepényevés 394
 lepénysütés 324—7
 lepénytészta 326
 lepényzsák (amire a lepényt kiteszik a kemencé-
 ből) 325

Lepidio-Puccinellietum limosa criscicum (nomen
 nova) 43
 lepsi (kalap) 'rossz, régi, hajlotszélű' 194
 leragad (jóság) 'nyugodtan legel' 309
 lerombolt tanyák 563—4
 lesároz 225, 343 (lásd még: letapaszt)
 leszó (húst, szalonnát) 293
 lesül (játékban) 'veszt' 430, 431
 letapaszt 226, 250, 256
 letetejez 'tetőt rak rá' (asztagra, kazalra) 183
 létra 224, 245, 252, 253
 lettyenős (lepény) 324
 leültet (menyasszonyt) 'fizet azért, hogy üljön,
 ne táncoljon' 517
 levág (sárkány) 'lezuhan, leesik' 434, 435
 levarr (rendet) 'nem vág jól le, szálakat tövesen
 hagy' 422
 levásznal (szélmalmot) 'vitorlát föltekér' 375
 levél (tésztából) 336, 337, 422, 443, (kukoricáé)
 262
 levélajtó 242, 248, 253, 282
 leveles szár 262
 levelibékával végzett varázslás 505
 leves 268, 276, 319, 514
 levesbeköszöntő (lakodalomban) 514—5
 levesestál 268
 levesfőzés 338—42
 levesmaradék 268
 levestészta 337—8
 lezsiroz 293
 liba 250, 251, 255, 257, 258, 260, 343, 367, 420,
 443, 444
 liba 'gyerek a ludasjátékban' 347
 libalegeltetés 420
 libaól 258
 libaostor 420
 libapásztor 178, 421
 libatozás 324
 libatoll 234—5, 327
 libaszír 327
 licitál 'többet ígér' 211
 likker 'golyó' 431, 432
 likkerezés (gyermekjáték) 'golyózás' 431—2
 liniás 'vonalas' 426
 liszt 238, 244, 274, 319, 320, 321, 322, 324, 325,
 326, 327, 328, 330, 331, 332, 334, 336, 337,
 338, 342
 liszteskosár 376
 lisztesláda 376
 liszteszsák 243, 244, 272
 lisztszita 329 (lásd még: szita)
 lisztszitalás 272 (lásd még: szitalás)
 ló 251, 253, 254, 266, 271, 273, 274, 354, 422,
 (betegsége) 446, (szépsége) 463, (tartása) 149—
 50, 152, 153—8
 lóalj 271
 lóállás mérnöki rajza 231
 lobogó (víz) 'forró, forrásban levő' 336
 lobogós (víz) 'lobogó' 337
 lobos (kaszaél) 423
 lóbőr 349
 lóca 501
 locsol (szobát) 287

- lófárasztás 494
 lógané 273
 lóganés (sár) 225, (víz) 288
 lógó (sárkányon) 434
 lóhajtás 422
 lóistálló 252, 257, 271, 276, 281
 lókapa 215
 lókefe 253
 loknis (szoknya) 361
 lólopás 271
 lompos 'elhanyagolt öltözetű' 363
 lösszeírás 408
 lopás 315
 lópatkó 252
 lópokróc 236, 245
 löré 'lóval vontatott vonat' 381
 lósóskalevél 260
 lószerszám 243, 244, 245, 249
 lószín 254
 lóval (cséplés) 193, (sártapostatás) 284
 lovasbetyár 490
 löverseny 393
 lövezetés 421
 lövezető 179
 löcs 269
 lökő (játékos a dőlésben) 430
 löszfal 36
 löszhát 17—25
 löszös iszap 18
 lötyögős 'híg' 328
 lucakalendárium 445
 Luca-nap 445
 lucapogácsa 445
 lucaszék 445
 lucerna 422
 lucernavágás 185
 lúd 327
 ludasjáték 437
 lúdtoll 443
 lüg (szappanfőzőskor) 297, (főlhasználása) 291
 lúgszappan 297
 luteránus 415
 lük 'golyót gurít' 431, 432
 lüster 358

 lyukat fog (játékban) 428
 lyukcsere (tekészésben) 429
 lyukból dőlés (gyermekjáték) 429—30
 lyukra gombozás (gyermekjáték) 432—3
 lyukra játszás (golyókkal) 432

 mácsikszedő 'tésztaszűrő' 331
 macska 247, 258, 260, 266, 267, 268, 275, 320, 327
 macskabajúz 492
 macskabőr kikészítése 304
 macskabőrbe marad (fogócskában az utolsó fogó) 436
 macskahere (Phlomis tuberosa L.) 39
 macskalyuk 247
 macskatányér 419
 madarak 43, 44
 madárgyülekező állomások 44

 madárvonulás 44
 madzag 261, 346
 maga karjára (dolgozik) 'családban önálló keresetre' 207
 magánjáró (cséplőgép) 193
 magázás 407, 419
 mágikus erő 444
 magkacsa 258
 máglá 'téglaacsomó' (téglaégetéskor) 254
 magliba 258
 magló (disznó) 274
 magpulyka 258
 magtár 244, 249
 magtárszállítás 247
 magvaskender 260
 magyar birka 363
 magyar gulya 151—2
 magyar kukorica 343
 magyar marha 151—2
 majális 392
 május 261
 májusi bálak 392
 mák 244, 334, 336, 337, 344, 345
 mákos (kalács) 333, (kifli) 330, 344, (rétes) 333
 makrapipa 466
 máktörőmozsár 244, 329
 malac 254, 255, 343, 420
 málé (kukoricaétel) 188, 238, 267, 327—8
 máléliszt 'kukoricaliszt' 327, 373
 málévíz 328
 malom 266, 322, 327, 372—3, 531, (munkarendje) 374
 mamusz 355
 máncog 'sír, könyörög valamiért, nyűgösködik' 419
 mándli 'mellény' 350, 353
 mándlizseb 432
 mandzsetta 357, 361
 mandzsettás 358, 359
 mángol 352, 372 (lásd még: mángorol)
 mángorlás (ostoré) 305
 mángorló 272, 465
 mángorol (ruhát) 298
 március 275
 március 15-i ünnepek 392
 marha 276, (tartása) 150—8
 marhabőr 351
 marhagané 241
 marhaistálló 222, 253
 marhaitatás 268
 marhatrágya tüzelése 289
 Mária-kép 411
 marokverő 181, 182, 421
 martilapu (Tussilago farfara L.) 38
 masina 'gyufa' 314
 masinarúd (cséplőgépé) 167
 masni 355, 357
 masnis (ruha) 361
 másodiklé (szappanfőzőskor) 297, (mosáskor) 298
 maszenákos 'követelő' 212
 maszka 'jelmez' 392
 maszkabál 392

- Mátyás Diák című újság 389
 mázgas 'ragacos' 337, 338
 mázól (szoba földjét) 238, 288
 mécs 266, 274
 mécses 253, 266
 mécseslyuk 266
 Medárd-nap 444
 meddő (juh) 159
 medve 'összeégett téglacsomó' 254
 megabál 292
 megágyal 'ágyat vet' 235, 277, 287
 megállasodik (hús) 296
 megcincoz (fiú a lányt) 'megcsiklandoz, meg-
 tapogat' 505
 megcukroz 343, 344
 megcsapkod (földet) 'benedvesít' 287
 megcsiccsenik 'megromlik' 240
 megcsudál 'szemmel ver' 447
 megdézsmál (állat, féreg) 'elvisz valamennyit
 valamiből' 258
 megdinsztel 334, 343
 megdohosodik 247, 274
 megdugdos 'nádtetőn hiányt pótol' 252
 megereszkezik 'megpuhul, nedvességet szív
 be' 329, 331
 megereszt (szélmalmot) 'elindít' 375
 megesezt lány 499
 megfejel 'gaztetőre új réteget rak' 254
 megfekszik (jószág) 'lefekszik, elpihen' 149
 meggebed 'meghül, megmerevedik' 326
 meggyúr (tésztát) 324, 327, 338
 megharmatol 'enyhén megnedvesít' 224
 megkívánás (terhes asszonyé) 500
 megkorpáz (belet) 293
 megmosdat (kenyeret) 322
 megnyomul 'valami teher alatt alakot változtat'
 285
 megnyújt (pörzsölés előtt disznót) 291
 megorvosol 'meggyógyít, megjavít' 446
 megönt (gyertyát) 266
 megparáhol 'vízzel megpermetez, kissé bened-
 vesít' 329
 megpirongat (gyermeket) 427
 megpörget (ostort) 310, (sóval) 'gyengén meg-
 sóz' 340
 megpöröl 'megdorgál, megpirongat' 419
 megroggyan (épület) 285
 megrontó 'rontást előidéző' (személy) 446
 megsodor (tésztát) 321
 megsavanyodik (moszlék) 254
 megsóz 258, 326
 megsuhint 'rántásfélével beránt' 340
 megszeg (kenyeret) 267
 megszerez 'megtetéz, hozzász' 260
 megszítál (lisztet) 326, 328, 332, 334, 335
 megszívósodik 'megpuhul, megnedvesedik kissé'
 333
 megterít (náddal a tetőt) 250
 megtojóz 'baromfihímje párosodik, megtermé-
 kenyít' 354
 megtölt (rétest) 334
 megülepedik (épület) 285
 megüt (olajat) 266
 megyeház 444
 meggy 343
 meggycseresznye 531
 meggyfabot 354
 meggyoszósz 349, 343
 méhes 283
 méhészeti tanfolyam 404
 mejjes 'felső résszel ellátott' (kikkötiny) 346,
 (kötő) 352, 361
 melaszpálinka 302
 melegkonyha 226, 242—3, 273, 281, 282
 melléképületek 222, 227, 238, 246—61
 mellékhelyiség 222, 260
 mellékkoma (lakodalomkor) 'vőlegényt kísérő
 barát' 512
 mellény 273, 347, 348, 351, 353, 363
 mellényzseb 353
 melleskötő 353 (lásd még: mejjes)
 mélyszántás 186, 178, 422
 mélytányér 268
 méneselhajtás 494
 menetes 'egyenletes' 276
 menstruáció 504—5
 meny 361
 menyasszony 506, 509—17, (búcsúztatása) 512,
 (szépsége) 458, (viselete) 359—62
 menyasszonybabonák 445
 menyasszonyi (láda) 244, 444, (ruha) 362, (torta)
 516
 menyasszonykoszorú 445
 menyasszonyos ház 330, 507—17
 menyasszonyoktetés 517
 menyasszonytánc 509, 517
 menyecske 189, 261, 361, (szépsége) 458
 menyecskekonty (lakodalmi kalács) 513
 menyecskeketánc (lakodalomban) 518
 menyecskézés 316
 menyét (*Mustela criminae*) 45, 258
 mennyezet 227, 248, 253
 mérges 'heves, forró, izzó' (kemence) 262
 merinószőrme 363
 mérnöki fölmérések tanyákról 229—33
 mester 'tanító' 427
 mesteremberek 378
 mestergerenda 'nagygerenda' 164, 224, 248, 251,
 253, 268
 mész 227, 256
 meszel 227, 238, 241, 246, 252, 254, 256, 257
 meszelés 257, 285, 288, 289, 444
 meszeletlen 227
 meszelő 238
 meszelt 247, 248, 259
 meszezés (talajjavítás) 17
 mészoltás 286
 mesztáláb 'mezítláb' 284, 348
 méta (labdajáték) 431
 méterrúd 424
 mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) 44
 mezei pocok (*Microtus arvalis*) 45
 mezítláb 264, 284, 346, 348, 355
 mezőőr 425
 mezsgye 46
 mider 'fűző' 358

mihencs 'mihelyt, rögtön, azonnal' 275
 mindenes (cseléd) 197, 199—200
 mindeneslány 201—2
 mindenszentek 525
 mirtusz 361
 mirtuszkoszorú 360, 361
 mise 411
 miskócikarton (textilanyag) 356
 mocsárföltörés 24
 mocskos (edény) 268, 276
 mogyorófa (bot) 428, (pálca) 427
 mogyorós (tésztaféle) 335
 molnárögörény (Mustela ewrsmanni) 45
 mondóka (gyermekjátékban) 428
 mondvacsinált 'rendelés után készült' 350
 möring 507
 möringolás 507
 morzsa 445, (maradék) 518
 morzsás túró 334, 337
 morzsolás 275
 morzsolt kukorica 243
 morzsukaleves 341
 mos 319, 359
 mosakodás 270, 445, 504
 mosás 240, 242, 264, 272, 273, 275, 297, 298,
 420, 422, 423
 mosatlan (edény) 268, 276
 mosdószek 242, 243
 mosdótál 243
 moslék 254, 255
 moslékoshordó 254
 mosóanyag (vászonzó) 347, 359
 mosogat (edényt) 273
 mosogatóvödör 245
 mosóruha 356
 mosószek 242, 244, 245, 251, 272
 mosóteknő 242, 244, 273
 mosóvíz 297, 298
 mostalan 'mosatlan' 276
 Most jöttem Amerikából... (gyermekjáték) 439
 motosz 'jubhögölylégység lárvája' 296
 mozsár 258
 möglel 'megtalál' 354
 muff (kézmelegítő) 361
 mulatás 395—7, 409, 460, 512
 muma (női nemiszerv) 504
 munkafolyamat utánzása (játékban) 439
 munka fölosztása a családban 177—91
 munkára szoktatás 419—23
 munkás (bérmunkás) 276, 277, (sok munkával
 készülő) 465
 munka szépsége 461—4
 műhely 283, 378
 műkedvelő előadások 398, 556
 műkedvelő verseny 403
 műtrágya 405
 művi vetelés 499

 nád 224, 225, 250, 251, 254, 256, 264, 434
 nádfödél 252 (lásd még: nádtető)
 nádkéve 250
 nadrág 347, 348, 349, 352, 353, 427
 nadrágszj 347, 348, 350, 427

 nádszál 424, 435
 nádtetejű 277
 nádtető 224, 226, 251, 252, 254, 255, 281, 282
 nagyajtó 277
 nagyanya 267
 nagyapa 270, 423 (lásd még: öregatya)
 nagysztal 267, 352
 nagyatádi kocsi 187, 369
 nagyböjt 324
 nagycsalád 499
 nagydebreceni 312
 nagygazda 489
 nagygereblye 421
 nagygerenda 'mestergerenda' 164, 224, 239,
 240, 241, 244, 246, 247, 265, 499, 520
 nagyház 'nagyöltésekkel varr' 235
 nagyhamis (kutya) 259
 nagyház 'nagyszoba' 456
 nagyja tarhonya 338
 nagykabát 269, 273, 347, 349, 350, 353, 357,
 359, 360, 362
 nagykatlan 240, 241
 nagykendő 237, 360, 362
 nagykés 321, 326
 nagykeszkenő 362
 nagykonyha 261, 262
 nagykócsag 44
 nagykovász 332
 nagylány 270, 272, 356, 422—3, 505, (szépsége)
 457, (viselete) 357—9
 nagyliba 258
 nagylilik 44
 nagylíniás (füzet) 428
 nagymama 270, 276, 333, 423
 nagyméta (labdajáték) 431
 nagymosás 298
 nagy szemé van 'drága, ritka' 251, 264, 283, 336
 nagypárna 360
 nagypéntek 445
 nagypillangós (korpa) 320
 nagysuba 354
 nagyszalvéta 323
 nagyszoba 226, 228, 237
 nagyszülő 267, 271, 423
 nagytábla 426
 nagytakarítás 275, 288
 nagytál 336
 nagytanya 222, 238
 nagyvonalas (füzet) 427
 napa 'anyósa' 361
 napföjlött 'napkelte' 374
 napnyugta 365, 445
 nappali bál 508—9
 napraforgószál 327
 napraforgószár 223, 226, 252, 255, 256, 260
 naptár 239
 nászajándék 514
 násznagy 511, 513, 514, 517
 násznép 510, 511, 513, 514, 517
 necc (birka hashártyáján) 295
 negyedesmüvelés 215—8
 nemi életre fölkészítés 504
 nemi elkülönítés 504

- nemi érés 504—5
 némettáskaleves 340
 nemzetiszín pántlika (hajban) 355
 népesség 13, 161—9
 népház 539
 népi játékok 428—40
 népi névadás 73—5
 névnap 265, 407—8
 nóta szövege 465, 466, 492, 493, 518
 november 261
 női ideál 461
 női kabát 359, 521
 női viselet 354—64
 nők (névnapja) 407, (templomban) 411, 412
 nősülés 189, (babonái) 505 (lásd még: házasság, lakodalom)
 növendékgulya 151
 növénytakaró szépsége 453—4
 numera 'évszám' 235
- nyagdul (bútor) 'megmozgósodik' 234
 nyak (ostoré) 307, (ruhái) 361
 nyakbaakasztós (kötény) 355
 nyakkendő 349
 nyakkötél 155
 nyaklánc 359
 nyakló (kötényen) 355, (ostoré) 307, 309, (talicskán) 284
 nyári ágy 245
 nyári állás 255, 283
 nyári bál 393
 nyári életmód 274—7
 nyári étrend 345
 nyári fészter 254
 nyári hőmérséklet 30
 nyári kemence 261, 262, 275
 nyári legeltetés 157
 nyári névnap 407
 nyári pásztor 197, 202—3
 nyáriszín 258
 nyél (ostoré) 308
 nyeleslapát 261
 nyelvjárás 171—5
 nyeregterő 224, 247, 248, 256, 257, 259
 nyeregterős (épület) 248
 nyereszkedő játékok 431—4
 nyers 'nedves' 226, 251
 nyerstej 345
 nyes (csikós a lovat) 310
 nyírág (tanító pálcája) 424, 427
 nyírfajd 44
 nyírfaköteg 274
 nyírfasöprű 274
 nyírfavessző 274
 nyiszog 'mozgás közben nyiszorgó hangot ad' 236
 nyitott bugyi 357, 358
 nyivászta 'beteges, sovány, rosszul fejlett' 354
 nyolc füzésű (sallang az ostoron) 307
 nyomás 'belső legelő' 146
 nyomda 'papírbolt' 427
 nyomtatás 246
- nyoszolya 'ágy' 234, 235
 nyoszolyóágy 518
 nyoszolyóasszony 518, 361
 nyoszolyólány 361
 nyújt (tészta) 272, 324, 334
 nyújtódeszka 241, 325, 326, 327, 330, 332, 334—335, 337, 340
 nyújtófa 325, 336, 337, 444
 nyúl (Lepus europaeus) 45
 nyula (disznóé) 292
 nyúlláb (táblatörlőnek) 424
 nyúzás (birkái) 294
 nyüstöl 'használt, koptat' 245
 nyüstös suba 271
 nyüttes suba 'használt, régebbi, elnyűtt suba' 271
- óbúza 'előző évi búza' 246
 odaszabott (ruha) 'testhezálló' 357, 358
 október 261
 ől 222, 250, 254—5, 256, 257, 258, 259, 260, 274
 olaj 166
 olajtó 257
 olájbéres 'román mezőgazdasági munkás' 197—8
 olajfesték 288
 olájkorsó (Erdélyből hozott) 465
 olajosméc 266
 oldal (kocsié) 370, (kemencéé) 263
 oldalas 292, 294, 338, 339
 oldalgombolós (cipő) 359, (koszu) 363
 oldalköz (kocsié) 276
 oldalszalonna 244, 282
 oldaltvarrott (csizma) 347
 oldalvarrottas (csizma) 350
 olló 346, 359
 ollófa 248
 ollókereső játék 437
 ollóláb (tetőtartó) 164, 224, 248, 250, 251
 olt (tejet) 299
 oltár 361, 410, (kerülése újszülöttem) 503
 oltástúró 334 (lásd még: oltott túró)
 oltó (tejtöltő) 293, 324, (készítése) 299
 olvas 'számol' 265, 447
 olvasás 'pásztorok ellenőrzése, számadása' 148
 olvasó (imádkozáshoz) 364, 521
 olvasó (terem) 384
 olvasókönyv (iskolásé) 426
 olvasókör 121, 189, 357, 381—406, 505, 508, 530
 olvasópróba 400
 omlós alj (lepényé) 326
 ONCSA-házak 59
 óra 239, 350, (megállítása halálesetkor) 520
 óralánc 350
 orda-túró 300
 ordnung 'rend' 289
 organtil (textilanyag) 299
 orgazda 489
 orja (disznóé) 292, 294, 339, 340
 orjára bont (disznót) 292
 Orosháza kontra Vásárhely 62—6
 Orosházi Friss Hírek 389
 Orosházi Friss Újság 389
 orosházi nyelvjárási szöveg 173—5
 orozva csinát kölök 'törvénytelen gyerek' 499

- orrtűrő készkenő 'zsebkenő' 363
 orvos 499, 520
 orvoslás 446
 orvosság 236
 ostor 302—10, 419, 420, 421
 ostorfa 260
 ostorhegyre vesz (csikót) 310
 ostorkészítés 302—10, 421, (szerszámai) 303
 ostormutatás 368
 ostornyel 307—9
 oszlop 245, 247, 248, 251, 252, 253, 255, 256, 258, 259, 266, 384
 osztály (sántaiskola gyermekjátékban) 439—40
 osztó (csem-csem gyűrű játékban) 439
 osztrák katona 492
 osztrák zsálya (*Salvia austriaca*) 25
 ótástúró 'oltott-túró' 334, 336
 ótott-túró 'oltott-túró' 324
 ótvaros gyerek 501, (születése) 500
- ögyelget 'elkever' 338
 ögyelítés 'elegyítés, elkeverés' 332
 ökör 152, 369
 ökörhajtó ostor 303
 öltözködés 162, 165, 345—64, 393
 öltöztetőasszony (újasszonyé) 517
 öngyilkosok temetője 524
 öntő (gyertyaöntő) 265, 266, (szappanfőzőskor) 297
 öntöttpite (tésztaféle) 326
 öntözés kezdetei 531
 ördögbocskor 262, 373
 ördögi tudomány 448
 ördögsekér 45, 262
 öregagyag 225
 öregasszony 445, (viselete) 363—4
 öregatyá 'nagyapa' 266, 267, 268, 276, 346, 347
 öregbéres 204
 öregbiblia 'nagy Biblia' 360
 öregbíró (szüreti bálban) 393
 öreg ember 268, (halála) 519, (szépsége) 460
 öreggazda 148, 189, 276, 353
 öregkalács 333
 öreglúd 258
 öregség 444
 öregszék 241
 öregtanya 206, 225, 260
 öregtarhonya 341
 öregvőfély 518
 örlet 274, 332 (lásd még: öröl)
 örletés 372
 öröklés 507
 öröl 320, 327
 őrmester 423
 őrszem (betyároké) 491
 örvös lile (*Charadrius dubius*) 44
 Őrzse-nap 'Erzsébet-nap, november 19.' 261
 ősgyöp 36—41
 őslakosság 161—9
 Ősmátra-elmélet 40
 őszibarack nemesítése 531
 őszi befogás (disznóé hizóba) 274
 összeáll 'összegyűlik' 266
 összeállít (lepényt, tésztát) 325, 331, 332, 340
 összedagad (kenyér a kemencében) 423
 összehajtott bocskor (tésztaféle) 326
 összeheppent 'gyorsan készít' 338
 összemarok (mértékegység) 325
 összeögyelít 'elkever, elegyít' 336
 összpepérgál 'megpörköl' 375
 összeragaszt 'egybeépít két épületet' 257
 összeragasztva 'egybeépítve' 222
 összeszoktatás (jóságé) 155
 összever (jóságot) 'egy falkába terel' 154, 155
 ötödén 'ötödrészert' (művel földet) 216
 ötödös (kukorica) 218
 ötös 'öt kévéből álló gabonacsomó' 182, 183
 öv 357, 359, 360
 őz (*Capreolus capreolus*) 45
 özvegyesség 443
- pacsi 'tenyeres' 427
 pacsmagol 265
 pad 234, 236, 238, 245, 249, 267, 268, 271, 273, 275, 385, 424, 425
 padka (kemencéé) 237, 238, 239, 240, 241, 264, 270, 271, 272, 273, (ágyé) 245
 padkaalj (kanapé kihajló vége) 234
 padlás 224, 239, 245—6, 247, 248, 249, 252, 253, 255, 259, 264, 272, 282, 319, 518, (takarítása) 288—9
 padlásajtó 248, 253, 259
 padlásfőljáró 243, 252, 257
 padlásol 254
 padlásolás 224—5
 padló 282
 padmalyos sír 524
 padozat 248
 pakfon-gomb (fehér fémből készült) 348
 pakszus 'marhalevél' 315
 palacsintatészta 328
 palatábla 357, 426, 427
 pálca (tanítóé) 427
 palincs 'vastag keményfadeszka' 253
 pálnika 249, 425, (eltemetése halottal) 521, (főzése) 301—2, 531
 pallásol 'padlásol' 225
 pallat 'padlás' 224, 247, 409
 Pál-nap 444
 palotás (tánc) 402
 pamacsoló 290
 pampuska (tésztaféle) 324
 pandúr 489—495
 panglis (cipő) 362
 pangli 380
 pangó talajvíz 22
 pánt (ruhán) 356
 pantalló 347, 348
 pántlika (hajban) 355, 357, (szemverés ellen) 447
 pányva 'kötél' 494
 pap 428, 444, 523, (nagybetegnél) 519
 pap (szalmafonat kazalon) 164
 papebéd 411
 papír 234, 260, 261, (skatulya, doboz) 266
 pápista 415

- paplan 269, 270, 271, 360
 paplanhuzat 360
 paprika 242, 338, 341, 343
 paprikás 330, 331, 342—3, 344, 515
 paprikás (ember) 'paprikát áruló' 270
 paprikászsír 339
 paprikáz 258
 papucs 236, 320, 352, 359, 360, 362, (szélmalom-
 nál csúszóféle) 377
 pár (párelesztő) 319, 320, 322
 paradicsom 249, 341, 343
 paradicsomleves 341
 paradicsomszós 340, 343
 parasztbába (tanulatlan, oklevél nélküli) 501
 paraszttanító (oklevél nélküli) 423
 parázs 240, 241, 258, 262, 263, 264, 321, 326,
 330
 parázsfogó 240
 parázshús 296
 paré 'paréj, gyom, gaz' 155, 263
 párelesztő 239, 319, 320, 322
 parfümösvég 361
 parget (textilanyag) 346, 348, 356, (bugyi) 357,
 (ruha) 355, (szoknya) 346
 párkészítés (párelesztőcsinálás kenyérsütéskor)
 319
 párna 245, 269, 270, 271, 276, 332, 360
 párnafa 248
 párnahuzat 235
 párnavég 235, 236
 partimadarak 44
 párszárítókos 'cserény' 319
 párszita 272
 párszűrő szita 242
 pártá (bútordísz) 237
 pártában marad (nem megy férjhez) 359
 partok 18
 párválasztás (házasságkötéskor) 504, (szempont-
 jai) 398
 páskum 163
 paszomány (ruhadísz) 353
 passzos 'szűk, testhezálló' 350
 pásztor 260, 420
 pásztorbot 485
 pásztorélet 146—50, 153—9
 pásztorokodás 420
 pásztorvilág 489—95
 paszur 'bab' 246
 patkány 249, 257
 patkánybűvölés 447
 patkó (csizmára) 348
 pattogatott kukorica 344
 pecsenye 333
 pecsétgyűrű 506
 pecsмет 'aprólékos, haladatlan munka' 336
 pelenka 500
 pelerin (gallérféle) 361
 pemzliz 'ecsettel meszel' 286
 penna 'tollhegy' 394, 427
 péntek 336, 337, 445
 pénteki étrend 344, 345
 pénz 236, 237, 243, 272, 274, 425, 432, 433—4,
 445, 517, (halott kezében és szemén) 521
 pénzezés (játék) 433—4
 pénztári ellenőr (olvasóköré) 385
 pénztáros (olvasóköré) 385, 386
 pepecs 'aprólékos, haladatlan munka' 335
 percc 330, 331, 502, 513
 perget (magot) 178
 pergőrokka 272
 pertli 349, 351, 354, 355, 357, 358, 363
 peszmetelés 'aprólékos munka' 324
 peszra 'gyerekre vigyázó, felügyelő' 202
 petró 'petróleum' 265, 266, 405
 petróleumos butykos 266
 petróleumlámpa 385
 petróskanna 265
 perezuros (birka) 'sebhelyes, sebes' 294
 pernyedomb 287
 perselyezés 412
 Pesti Hírlap 389
 Péter-Pál-napi bál 393
 Phlomis tuberosa L. (macskahere) 39
 piac 347, 349, 367
 piacozás 186—7, 188, 367
 pilis 'első leplet kenyér' 267, 323
 pillangó (lepényé) 325, (ostordísz) 307, (ruha-
 dísz) 358
 pillangós korpa 319
 pille (lepényé) 325
 pimpóke 456
 pina alakú sárkány 435
 pince 249
 pingál 'fest' 239
 pipa 237, 239, 351, 353, 444, (eltemetése halot-
 tal) 521 (készítése) 312—3
 pipakupak 312
 pipál 353
 pipás ember 312
 pipaszár 312, 427, 466
 pipaszurkáló 239, 313
 pipatartó 239
 pipatőrium 313
 pipázás 310—4, 351
 pipiske (tésztaféle) 333
 pircsikukorica 344
 piroskötél 'kókuszkrétél' 271
 piroszaprika 340
 piskótatorota 516
 piszkafa 241, 263, 323, 445
 piszkálóvas 240
 piszke 343
 piszkostészta 'lekvárostészta' 336
 piszok 'szemét' 262
 pisztoly 490, 493
 pite 226, 326, 327, 328
 pitvar 240, 241, 242
 pityere 'árnyékszék' 260
 pityke (fémgomb) 351, 353
 pitykés (mellény) 347
 placc (istállóban) 253, 254, 271, 273, 274, 284,
 285
 plafon 227, 287
 plágáló vesző 'tanítói pálca' 424, 427
 plajbász 'ceruza' 394, 427
 platni (tűzhelyen) 241

- pleisztocén 18
 pletyka 443
 póciók 'padka' 237
 pocok (kutya) 259
 pocok 'patkány' 255, 258, 447, 448
 pocokelkülés (patkánybűvölés) 447
 pocseta 'kút melletti jószágfürösztő gödör' 223, 260, 456
 pofaszakáll 353
 pofozkodás 227
 pogácsa 326, 327, 334, 349, (fakanálszerű ütőszerszám tenyeresadáshoz) 427
 pogácsaszaggató 320, 324, 327
 poggyszakocsi 194
 pohár 234, 268
 poharas barát 410
 pohos 'pocakos' 162
 pókháló 266
 pokróc 236, 238, 243, 245, 269, 270, 271, 276, 277
 polc 236, 237, 241, 242, 244, 249, 253
 polgári esküvő 507, 511
 polka 394, 402
 pólya 500
 pólyásbaba 419
 polyva 227, 246, 256, 289
 polyvahordó 194
 polyvahordórúd 195
 polyvarakó 194, 195
 polyvás (épület) 256, 277, 283
 polyvás sár 225, 227, 252
 pompázás (harangoztatás) 523
 pompos (tésztaféle 323—4)
 ponyva 246, 276, 384, 520
 porcukor 334, 335
 porfesték 227
 porósa (kukoricaétel) 188, 267
 portásdaru (Anthropoides virgo) 45
 porturos (ruhadisz) 356
 postai ellátás 52
 postás 269
 poszahomok 286
 poszhomok 21
 posztó 346
 posztócipő 363
 potom 'ingyen' 214
 pöcköl 'ujjheggyel arrébb lök, ugrat' 433
 pöckös kötél 147, 273, 293,
 pöcök 241, 265, 266
 pöcs (gyereké) 'himvessző' 346
 pöndöl (ruhadarab) 264, 345, 355, 363
 pöndölös (gyerek) 226
 pörémes 'prémes' 347
 pörkölt torta 516
 pörnye 240, 241, 263, 287, 321, 325
 pörnyehúzó 241
 pörnyelyuk 240, 241, 263
 pörnyés trágya 290
 pöröm (trágyacsomóé) 274
 pörösülés (disznóé) 291
 pössed 'lassan sült' 325
 pöszög (lekvár főzéskor) 300, (szél) 375
 prédál 'pocsékol' 267
 prém 347, 349, 357, 363
 prémes 350, 359
 prémoszlop (épületen) 248
 prémszegély (épületen) 361
 presnyák (ruhadarab) 363
 pricces (fekhely) 271, (csizmanadrágé) 350
 pricces (nadrág) 350
 primás 394
 princesz (ruha) 358
 prizma (halom, csomó) 250
 próba (betyároknál) 489, (színielőadásé) 400
 Prunella vulgaris L. (közönséges gyikfű) 38
 pruszlik (ruhadarab) 358, 361, 363
 Puccinellietum limosae hungaricum 43
 pucol (jóságot) 271, (lámpát) 265
 pucolós 'cipőtisztító fölszerelés' 236
 púderosdoboz 361
 pufál (ruhát mos) 273, 298
 pufálószek 273, 298
 puff (ruhadisz) 358, 359
 puffos (ruha, blúz ujj) 358, 361
 puhatestűek 43
 puhit (tészta) 327
 pulóver 273
 pulyka 257, 258, 343
 púp (kenyéré) 267
 puplin 358
 púpra lakott 'nagyon jóllakott' 516
 purungya (munka) 'csúnya, rendetlen' 195
 puska (fegyver) 492, (keréké) 369
 puskapor 263
 pusmog 'lassan egyenletesen ég' 264
 Pusztai vadvirágok (verseskötet címe) 554, 557
 pusztulás (tanyáé) 563—4
 puttony 367
 putyikukorica 327
 rabság 444
 rács (ágyon) 236, 270
 rádió 240
 rádióelőadás 539
 rádiózás 539
 ráf (keréké) 369, 370
 ragadványnevek 164—5
 ragalja 246, 255, 466
 ragaszt 'hozzaépít' 256, 259, 260
 ráhabar (ételre) 342, 343
 rájár 'többször eszik belőle' 266
 rajzok díszítésekről 476—88
 rak (kemencét) 'épít' 225
 rákap 'rászokik' 257
 rakotmány 164, 254
 rakott ágy 235
 rakottkrumpli 345
 ráncba szed (gatyát, rokolyát) 346, 359
 ráncos (pöndöl) 363
 rántás 241, 338, 339, 340, 341, 342, 343
 rántáspirítás 422
 rántottleves 324, 345
 rásuhint (rántásfélét tesz rá) 339, 341
 rátábláz (hasznélvezetet ingatlanra) 191
 rávág (lábon álló gabonára rendet) 167, 251
 ravatal 443, 521, 523, 524
 reformátusok 412, 414, 503

- reggeli 181, 184, 266—7, 268, 276, 291, 293, 324,
 325, 328, 341, 344, 345 (lásd még: früstök)
 Reggeli Újság 389
 regget 'rekesztget' 223
 regnál 'fegyelmez' 419
 regrutabál 394
 regula 424
 rekesz (disznóólé) 254
 rekeszték 249
 rékli 'hálókabát' 270
 relni 'sütő' 226
 remonda 'katonaló' 150
 rendre vág (gabonát) 181
 répa 253, (sárgarépa) 341
 répabogár 290
 répakazal 250
 répavágó 253, 256
 repceolaj 266
 reperálás 'javítás' 427
 repülőereszt 252, 282 (lásd még: röperesz)
 repülés (tészta) 334
 részeg ember 410
 részél (terményt) 167
 reszelő 334
 reszelttésztaleves 341
 részes (munkás) 277
 részesarató 181, 218, 276, 422
 részesmunkás 184, 195
 részesművelés 212—8
 részvétnyilvántás 521
 reterát 'árnyékszék' 260
 rétes 333—4
 rétespogácsa 334
 réteszél 334
 rétestányér 334
 retesz 240
 reti 'árnyékszék' 260
 réz (tollszár) 427
 rézcsat 247, 248, 259, 483
 rézeleje 301
 rézgolyó 431
 rézgomb 347
 rezervális 414
 reznektúrok (Otis tetrax) 45
 rézüst 244
 rideg jószág tartás 145—53
 rideglegény 'agglegény' 148
 ridikül 'retikül' 359
 riglifa 158
 rigmus (italról) 425, (játékkor) 438—9
 ripacsos (fal) 'nem síma' 286
 riszál (lábast) 'ide-oda mozgat' 339
 rizs 341, 343
 robot 214, 216
 roccka (faedény) 285
 rojtos (gatya, kendő) 351, 355, 362
 róka (Vulpes vulpes) 45
 rokka 272
 rokolya 354, 357, 359
 rokon 271
 rongy 243, 245, 321, 420, 426
 rongypokróc 234, 236, 238, 510
 rontás 444, 449, 502
 ropogós csárdás 395
 rosta 256, 259, 338, 344
 rostabél 'rostányi mennyiség' 338
 rostély 225
 rostélyajtó 563
 rostélyos (ajtó) 257
 rossza (földnek) 455
 rosszembörök 'betyárok' 495
 rossz szömlény 'leányanya' 499
 rövásfa 148
 rozs 251
 rózsza (ruhadisz) 360, 361
 rózsafélék 531—2
 rózsafűzér 411
 rózsakukorica 327
 rög 226
 röhög (ló) 369
 röpereszt 228, 252
 röpülőereszt 333
 rőről 'elvesz, ellop' 436
 rőrő madzag 'elvett sárkányzsinór' 435
 rúd 235, 246, 266, 271, 369, 370
 rudaló 304, 305
 rudasfa 374
 rudasgyűrő 194
 rúdszárny (kocsié) 369
 rúgat (lóval) 'nyomtat, csépel' 193
 ruha 154, 236, 239, 241, 270, 271, 272, 276, 345—
 64
 ruháskaszni 346
 ruhatár 384
 ruhával rontás 448
 ruhaváltás 270
 ruhavarrás 445
 ruhazacskó 337
 ruházat 154, 345—64
 ruházkodás 345—64
 rum 335
 sajmeggy (pipaszárnak) 313
 sajtpolc 299
 sajt (disznósajt) 294
 sajt készítés (juhsajt) 299—300
 sajt készítő tanfolyam 404
 sajt kukac 299
 sajtospolc 245
 sajtruha 299
 sajt szék 299
 sakkozás 390
 saláta 343
 sallang (dísz) 239, 303, 306—7, 308, 309, 313,
 348
 sallang (különszolgáltatás földbérletnél) 213—4
 Salvia nutans L. (kónyazsálya) 39, 40
 sánrendszer 36
 sántaiskola (gyermekjáték) 439—40
 sántít (szélmalom vitorlája) 375
 sapka 237, 346, 347, 349, 350, 351, 357
 sáfrány 342
 sár 224, 225, 226, 227, 254, 256, 258, 259, 284
 sárból rakott fal 251
 sárgaföld 'agyag' 21, 25, 226, 256, 285
 sárgarépa 250, 251, 274, 338, 339, 341, 342, 422

- sárgaság orvoslása 520
 sárgavászon 345, 354
 sarkantyú 349
 sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*) 45
 sárkány 434—6
 sárkányfarok (gyermekjáték) 432
 sárkésztés 226—7, 286
 sárkút 283—4
 sárléc 225
 sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys* L.) 39
 sármunka 226
 saroglya 369
 sarokpad 234
 sáros (sárkésztő ember) 285
 sároz 'tapaszt' 227, 252, 257, 258
 sározás 227
 sártapasz 264
 sártaposás (sárkésztéskor) 225
 sárvás 226, 247, 275, 286
 sárvó (ember) 227
 sátor 383, 384, 419, 507
 sátorosbál 393
 sátoroskocsi 493
 sava 'sós íze, fűszerezettsége' 331
 savanyú alma 344
 savanyú fű 157
 savanyúkáposztaleves 339, 344
 savanyúság 244, 339, 343, 344
 savanyúságoshordó 244
 savanyúságoskanta 242
 savanyú töltőtpaprika 344
 savó 299, 260
 segédkantárszár 421
 segg 427
 seggevége (disznóé) 'vastagbél legutolsó része' 293
 seggevége 'távolli rokona' 410
 selmeci pipa 312
 selyem 358, 359
 selyemblúz 360
 selyemhernyó tenyésztése 531
 selyeming 360
 selyemkendő 363, 364
 selyemruha 360, 362, 364
 selyemszalag 359
 selyemszita 320, 376
 Senecio *jacobaea* L. (Jakabnapai aggófű) 39, 40
 sérágja 'saroglya' 369, 'lécajtó' 225
 sérágjásbugyi 'csukott női nadrág' 357
 serpenyő 240
 sertésöl 254—5
 sertésstelep 255
 sertésvész 314
 sétálódeszka (galamboké) 247, 258, 259
 sifli (tésztaféle) 337, 342
 siflítészta 336
 sifon 'szekrény' 237, 239, 246, 251, 257, 258, 260, 424
 sifonkemence 'szögletes kemence' 237
 síkerdús (liszt) 322
 síkpor 501
 síma hol (ruhadisz) 357
 símitó (sározáskor) 225, 227
 símitó sárvás 'második sárvás' 227
 símitózik 179
 sinszeg (haj) 'egyenes' 457
 sipítós (hang) 'magas, vékony' 460
 sír (halotté) 444, 524
 sírásás 524
 sírásó 524, 525
 síratás 443, 522
 sírató (halottsírató) 522
 síratóasszony 522
 síratószövegek 522
 sírbontási babonák 524
 sírgödör 524
 sírhant 525
 sírhantolás 525
 sírhely 519
 sírkerülés 525
 sisak 301
 slafrok 'egyrészes ruha' 358
 slampos 'elhanyagolt, rendetlen' 459
 slicc (ruhán) 347, 350, 352
 slingelés (ruhadisz) 358
 slingelt (díszített) 235, 236, 362
 só 242, 266, 321, 324, 327, 328, 331, 332, 334, 335, 336, 337, 339, 342, 445, (varázslat sóval) 449
 sóballa (*Suaeda*) 24, 25, 45
 sódar (baromfíé) 342
 sodor (kalácsot) 332, 333
 sodrófa 324, 335
 sókivirágzás 43, 45
 sokszoroz (dőléban többször üt) 430
 somfabot 354, 428
 somfarúd 240
 somkóró 255
 sonka 276, 293, 294, 330
 sonkanadrág 350
 sonkauj (ruháé) 359
 sorminta 478
 sorol 'növény sorja látszik' 216
 sort fog 'beáll a sorba, saját sort szerez' 179
 sort hajt 'egy sor munkáját végzi' 179
 sós faggyú 266
 sóslúd (tésztaféle) 327
 sós tej 326
 sóstóparti katolikus templom 410—2
 sós víz 324, 325
 sótartó 244
 sótlan disznósír 501
 sóz 258
 söpör 274, 287
 söprű 241, 273, 274, 419, 505
 söprűkötés 274
 söprűnyél 263
 söprűvel varázslás 449
 sörélesztő 319, 320
 sörsüveg 227
 sörte fölhasználása 291
 spájz 245
 spárga 434
 sparhet 'tűzhely' 241, 242, 243, 261, 264, 265, 287, 288
 srégtaps (táncban) 396

- stafír 'hozomány' 359, 360, 509, 511
 stafirung 360, 361
 staniszlí 'papírcsokó' 242, 327
 stelázi 'polcos állvány' 244
 stólapénz 503
 stósz 'csomó, rakás' 236
 stráfokra (vág) 'csíkokra, szalagokra' 292
 strapacsizma 351
 strimfli 'harisnya' 346, 362, 432
 strózsák 'szalmazsák' 235, 245
 Suadetum maritimae hungaricum 43
 suba 165, 241, 244, 245, 249, 270, 271, 276, 277,
 351, 353, 354, 356, 361, 362, 493
 subás nyár 'hűvös nyár' 183
 süber 'leeresztő deszka' 249
 sublót 236, 237, 239, 268, 360
 sublótfiók 236, 252, 275
 sublótterítő 236
 sudár (ostoron) 306, 309, 420
 sugár (legény) 'magas, karcsú, vékony' 459
 suhantott leves (rántásfélével berántott) 324,
 337, 341
 sujkol (mosáskor) 298
 sujkoló (tanítói segédeszköz) 426
 sujtás (nadrágon) 350
 supa (karámféle) 152
 surbankó (legény) 'fiatal, suttyó' 459, 505
 surul 'súrol' 291
 suszter 347, 378, 379—80
 sutykó 'suttyó' 406
 suttyó (legény) 'fiatal' 349, 459
 süketség (újszülötté) elleni babona 504
 süldő 254, 255, 447
 süldő lány (12—14 éves) 357
 sült alj (dohány alsó levele) 311
 sült hús 331, 344
 sültkrumpli 267, 345, 349
 sülttészta 336
 sülttök 344
 süllyesztett tanya 223
 sündörög 419
 sürgönyöz (sarkányeresztéskor) 435
 süt 261, 262, 264, 274, 275, 319—24, (haját) 361
 sütés 263, (egy sütésre való lisztmennyiség) 274
 sütet (egy alkalommal sült kenyér) 320
 sütő (tűzhelyé) 241, 242
 sütőabrosz 320, 321, 332
 sütőasszony 333
 sütőde 322
 sütőház 322
 sütőlapát 241, 244, 245, 321, 322, 325, 326, 333,
 (feje) 323
 sütőteknő 244, 291
 sütővas (hajsütő) 361
 süveg 347
 süveg cukor 238, 275
 svájfolt (ruha) 363
 szabadjuh (pásztoré) 158
 szabadkémény 226, 239, 242, 264, 281, 282, 294
 szabadkéményes (konyha) 240, 241, 259, 272,
 273
 szabadlakás 206
 szabad pálinkafőzés 301
 szabadság (béresé) 199
 szabadságharc 489, 492
 szabadsallang (ostoron) 306
 szabadtűzelés 364
 szabás-varrás tanfolyam 404
 szaggat (tésztát, pogácsát) 326, 327, 340, (hasz-
 nál, koptat ruhát, szerszámot) 236
 szaggató (tésztáé) 335
 száj- és körömfájás 314, 315
 szájzisesítő 329
 szájnnyílás (kemencéé) 237, 282
 szakácsnők tánca (lakodalomban) 516
 szakajt (kenyeret) 321, 324, 325, 326, 328, 336,
 423, (betjárók a ménést) 149
 szakajtás (kenyéré) 272, 321
 szakajtókosár 272, 273, 321, 332
 szakajtóruha 321, 340, 341, 360, 516
 szakáll 351, (viselete) 353
 szakít (földet vályogvetéshez) 285
 szál (textilanyagé) 351
 szála 'sátor' 395
 szalag 346, 355, 358, 359, 360, 361
 szalagos (fánk) 335
 szálas szalma 262
 szalma 235, 236, 243, 246, 250, 254, 255, 257,
 258, 261, 262, 263, 265, 271, 273, 321, 333, 444
 szalmbálya 255
 szalmacsóva 263
 szalmacsutak 291
 szalmaidugó 343
 szalmagörccs 444
 szalmahordó 194
 szalmakalap 350, 355
 szalmakazal 250, 256, 257, 263, 264
 szalmalyuk 258
 szalmán szülés 501
 szalmás sár 252
 szalmatartó 253
 szalmatartó rács 252—3
 szalmatető 254, 255, 256
 szalmatűz 225
 szalmavágó 256, 487
 szalmazsák 235, 236, 245, 264, 510
 szalonna 246, 252, 267, 272, 276, 293, 327, 345,
 (tárolása) 293, (teteje) 246
 szalonnabőr 260
 szalonnabürke 'szalonnabőr' 347
 szalonnakuka 'szalonnaakasztó horog' 244
 szalvéta 340, 360
 számadó 146, 148, 153
 számár 444
 számártúske 355
 számmisztika 445
 számossalat 251, 254
 számossalka 146
 szánkó 349, 356, 426 (készítése) 371
 szánkózás 188, 274
 szántás 422, (szépsége) 461
 szappan 238, 275, (főzése) 296—7, (öntése)
 297, (tárolása) 297
 szappannakvaló 294
 szappanöntő (forma) 244

- szaporulat (jóságé) 254, 255
 szár (kukoricáé) 249, 251-252, 253, 254, 256, 261, 262, 263
 szárazbaleves 338, 344
 szárazgaluska 337, 340
 szárazkeresztelő 'bába által való keresztelés' 502
 szárazmalom 372
 szárazpaszta 'szárazkeresztelő' 502
 száraztészta 268, 272, 276, 336, 345
 száraztészfalé (keményítéshez) 298
 szárcsa 44
 szárdarab 321
 szárít (ruhát) 238, 264
 szárítóléc 238
 szárízik 'leveletlen kukoricaszár' 254, 262, 321, 325, 424
 szárízikkíve 250
 szárkéve (kukoricaszáré) 249, 274
 szárkúp 249
 szárnyék 'szélmentes hely, szélárnyék' 152
 szárma 'töltöttkáposzta' 293
 szarufa 224, 252
 szarv (tehéné) 253, (trágyacsomóé) 274
 szárvágás 185, 421
 szárvágó 263, 466, 488
 szarvas 'trágyacsomó' 274
 szarvasmarha 251
 száznapos kukorica 343
 szecska 187
 szecskaavágó 256
 szecskaáz 256
 szegedi pipa 312
 szegénylegény 490
 szegés (kenyéré) 267
 szegfűgomba 25
 szegőág (kulcsoskalácsé) 330
 szegycsont (disznóé) 291
 szék 235, 236, 239, 240, 243, 268, 269, 270, 272, 273, 424
 székelybál 393
 széken szülés 501
 szekér 369
 székfű 246
 székilile (Charadrius alexandrinus — juhászka-madár) 44
 székláb 320
 szekrény 237, 239, 240, 243, 424
 szél 261, 266, 444
 szél (70—80 cm szélességű textilanyag) 235, 351—2
 szélalá (tűzrakás, disznópörzsölés) 291
 szélideszka (tetőn) 249
 szelemen 164, 224, 246, 247, 248, 250, 251, 254, 256, 257, 384
 szeleskerék (szélmalomé) 377
 szelestengely (szélmalomé) 377
 szélfogódeszka 'szélideszka' 247
 széljárás 375
 szélkallantyú 'komolytalan, szeles' 458
 szellemjárás 448
 szellős koporsó 'gyalulatlan deszkákból összehszegelt' 520
 szellőzőlyuk 246, 252, 254
 szellőzőnyílás 247, 248, 257
 szellőztető lyuk 238, 243
 szélmalmi liszt 320
 szélmalom 372—8
 szélsőséges életviszonyok a Fehér-tóban 43
 szélviszonyok 30—1
 szembefordított hol (ruhadisz) 357
 szembehöl 357
 szemérem 270
 szemérmesség 504
 szemét 445
 szemetes 'részeg' 410
 szeme van 'ritka, drága' 267
 szemmel ver 445, 446
 szemmel verés elkerülése 502
 szemölcs 444
 szemöldökfa 227, 247, 252, 384, 456
 szemverés 446
 széna 157, 252, 253, 271, 276, 277
 szénaágy 277
 szénagyűjtés 420
 szénatartó rács 252—3
 szénavágó 466, 487
 szenteltvíz 523
 szentkép 239, 410
 szentmise 411
 szénonó 240, 241, 263, 321, 326, 334, 445
 szennyes 272
 szeptember 425
 szépségideál 460
 szépségverseny 393
 szerda 336
 szerdai étrend 344, 345
 szerdek túró 324, 334, 336
 szerencsendió 342
 szerelem 443
 szerelmi praktikák 448
 szerelmi varázslatok 505
 szerencse 252, 443, 445, 502
 szerencsétlen napok 445
 szerepkönyv 400
 szereposztás 400
 szerszám 243, 252, 253, 256, 303
 szerű 167, 221
 szerűkészítés 462
 szeszélesztő 320
 szétnyitható fogas 239
 szij (nadrágé) 348, (ostoré) 304
 szijszalt 'laza' 289
 szik 43
 szikbuckás 'szikfoltos' 222
 szikes (föld) 211, 223, (talaj) 18—25
 szikifokok 25
 sziki lelleg (Limanium gmelini) 23
 sziki őszirózsa (Aster tripolium ssp. pannonicum) 25
 szikipacsirta (Calandrella brachydactyla hungarica Horváth) 44
 sziki útifű (Plantago maritima) 25
 szikjavító tanfolyam 404
 szilaj jószágártás 145—53
 szilideszka 252
 szilva 336, 337

- szilvalekvár 300, 336, 344
szilvalekváros (rétes) 333
szilveszter 445
szimpla ablak 238, 281, 282
szín 255—6, 258
színdarabok betanulása 399—400
színes ágynemű 235
színliszt 'finomliszt' 322
színpad elkészítése 401
szipákol (pipázáskor) 314
szírom (kutyabőr) 304, 307
szírony (kutyabőr) 304, 307
szita 244, 255, 272, 320, 321, 328, 332, 337, 517
szítálás 376
szivacs 426
szivarozik 353
szivat (pipázáskor egyszeri megtöltés) 314
szívós (sár, tészta) 'nedves, nyirkos' 225, 247, 332
szoba 225, 226, 228, 234—40, 244, 246, 251, 261, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 281, 320, 328, 337, 346, 355, 422, 423, 424, 511, 523, (takarítása) 287
szobaablak 222—3, 259
szobaasztal 267
szobaberendezés 234—40
szobabútor 360, 510
szoba-konyha-kamra beosztású tanya 224
szóda (szappanfőzéshez) 296
szódabikarbóna 326
szoknya 273, 346, 356, 357, 358, 359, 360, 361
szoktatás (jóságé) 157
szolgafa 167
szolgálati lakás templomnál 411
szolgáló 197, 202—3
szolgáltatások bevezetése 533
szoloncsák 22, 43
szolonyec 18, 22, 43
szombat 324, 325, 337, 346, 348
szombati étrend 344
szombati takarítás 288
szomszéd 269, 273
szomszédol 'szomszédban beszélget, időt tölt'
168, 235, 273, 346
szopóka (pipáé) 312
szopósmalac 255
szoptató asszony 361
szórványistentisztelet 414
szósz 344, (készítése) 343
szóval beér 'elkiált odáig' 275
szó 272
szőlőháncs 448
szőlőkoszorú 393
szőlőmetsző 488
szömjé 'feslett életű nő' 362
szőr (subáé) 276
szörme 363
szórnyűg (lóra) 273
szőrös gyerek születése 500
szórtarisznya 276
szöveglejegyzés (nyelvjárási) 171—5
szövet 355, 358
szövetkező 405, 522—3
szövetruha 360, 361, 362
szövőszék 272
sztyeppégahajlat 27
szűnyog 276
szűnyogháló 235, 275
szurkos fonál 247
szusztora 'világító a kemencében' 321
szutykos (ruha) 'koszos, piszkos' 346, 355, 456,
szutyora 'nedves bagó' 353
szükségatya 350, 352
szülés 500
szülés előtti készülődés 500—1
szülési babonák 501
szülés módjai 501
születés 499—502
születésszabályozás 499
szülő 268, 269, 423
szűr 351, 354
szüreti bál 393—4
szürkegém 44
szövet (takáccsal vásznat) 'szövet' 272
szűzdohány 256, 310
tábla (iskolai) 424, (szappan) 238
táboriágy 271
táborikemence 254
taftselyem 361
tag (földdarab) 276, (épület része) 281
táj szépsége 453
tájtékpipa 239, 313, 466
takács 272
takarítás 287—9, 422, 427
takarmány 252, 253, 256, 274, 277, 422, 445
takarmánybehordás 274
takarmánykrumpli 264
takarmányos 283
takarmányozás 151
takarmányrépa 250
takarmánytartó 253
takaró 183, 271, 510
takaró-rétes (aratás utáni) 183
takarózik 269
tál 241, 246, 328, 329, 332, 334, 335, 337, 339
talaj 13—25, 260
talajjavítás 17, 22, 538
talajtérképek 17
talajtípusok 18—25
talajvíz 246
találós kérdések (lakodalomban) 509—11
talicska 224, 227, 419, 422
talp (csizmáé) 349, (kenyéréé) 267, (keréké) 369
talpalámpa 236, 239, 265
táltos 444
táltos-képzet 446
táltosság 502
tályog-gyökér 38
tamburabál 331, 398
tamburásbál 394
támoszlop 250
tánc 511, 512, 514, 516, 518
táncfélék 394—6, 402
tánciskola 395, 404

- tánciskolás lány viselete 357—9
 tanfolyamok 404
 tanító 399, 423—8
 tanítók előadása 404
 tankönyv 423
 tanya 221—77, (átalakítása) 281—3, (beosztása) 224, 228, (berendezései) 234—61, (bontása) 563—4, (építése) 223—8, (helyiségei) 234—61, (karbantartása) 285—7, (környéke) 531, (mőge) 225, (típusai) 164
 tanyaalaprajzok 229—33
 tanyaépület 247, 248, 251, 256, 260, (gondozása) 455—6
 tanyafölmmérések rajzai 229—33
 anyai (életmód) 261—8, (temetés) 523, (templom) 414
 Tanyai Írások című folyóirat 535, 539
 tanyakapitányság 51
 tanyakészség 222, 551
 tanyakongresszus 55, 57
 tanyakörzetek 58
 tanyaörökség 209, 222
 tanyás 262, 263, 274
 tanyásbére 197, 204—5
 tanyaember 262
 tanya föld 221
 tanyaok 204—8, (tanyaörzök) 190
 tanyasor 221
 tanya telek 221—3, 258, 260, 274, 455, (takarítása) 289
 tanyatető 224
 tanyaudvar 221, 222, 255, 259, (alaprajza) 229
 tanyaér 236, 239, 241, 242, 268, 275, 276, 323, 328, 329, 331, 344, (széle) 334
 tapaszt 226, 246, 259
 tapasztás 227, 285
 tapasztó 227
 tapasztó simító 286
 tapasztott 247, 255, 257, 259
 tapicskál 'sárban topog vagy lépeget' 254, 275
 tapló 353
 taplóstarisznya 353
 tapos (sarát) 284
 taposás (trágyaé) 289—90
 tárgyak szépsége 464—8
 tarhonya 275, 323, 338, 341
 tarhonyaleves 339
 tarhonyarosta 338
 tarhonyás ételek 339
 tarisznya 353, 357, 426
 tarka ágyneműhuzat 360
 tarló 348
 tárgygyökér (hólyaghúzásra) 239
 társadalmi temetés 524
 társaságban cséplés 183, 193
 társválasztás (játékhoz) 430
 tartja a meleget 264
 tartó (takarmányos) 253, 271
 tartógerenda 248, 259
 tartóoszlop 245
 táská (tészta) 340
 táskaleves 340, 345
 tatár 'bél' 265, 266
 tatársánci ősgyöp 35—41
 tavaszi bál 392
 tavaszi hérics (Adonis vernalis) 36
 tavi béka (Rana ridibunda) 43
 távoli rokon 410
 tea 246
 teaest 394, 414
 téglá 223, 226, 240, 243, 252, 254, 255, 256, 257, 260, 273, 322, 332
 téglacsapás 254
 téglacsomó 247
 tégladúc 249
 tégláégetés 254
 tej 227, 244, 249, 267, 326, 328, 330, 331, 332, 334, 335, 339, 340, 341, 342, 344, 345, 444
 tejbegyűjtő 405
 tejeskanta 328
 tejesköcsög 238, 465
 tejespité 327
 tejesporósa 328, 373
 tejestarhonya 339
 tejestarhonyaleves 344, 345
 tejfől 323, 324, 325, 326, 331, 336, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 345, 367
 tejfőlös (lángos) 323, (lepény) 325
 tejleves 345
 tejoltó 293
 tejszínes tej 327
 tejszövetkezet 539
 tejtermék 188, 367
 tehén 266, 273
 tehénhagató gatya 'szűkhatya' 350
 tehénistálló 249, 257, 273
 tehénrontás 446
 tehénszaros mész 248
 tehéntej 339
 teke 429
 tekergős birka 'hullámos szőrű' 354
 tekézés 428—9
 teknő 272, 298, 319, 320, 321, 324, 332, 338, 348, 420 (vályogveréshez) 285
 teleajtó 225, 239, 240, 281, 282
 telefon 56, (körben) 405
 telek 'jőszágállás' 155
 téli étrend 344
 téli hőmérséklet 29—30
 télilkabát 349, 350, 360
 téli munkák 272—4
 telleng (ostoré) 306, 308, 309
 temetés 443, 519—25
 temetési babonák 524
 temetkezés 52, 55
 temető 411, 523, 524
 templom 345, 361, 362, 414, 415, 444, 445, 503
 templomajtó 513
 templombajárás 187, 410—5
 templomépítés 410, 414
 templomtorony 414
 tengely 369
 tenyeres 427
 tenyérverő lapocka (iskolában) 424, 427
 tepertő (lásd: töpörtyű)
 tepszi (lásd: tepszi)

- .tepsi 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331,
 333, 334, 344, 345
 .tepszis lepény 325
 .tereget (ruhát) 238, 272
 .teregetés 298
 .térdeplés 427
 .terhes anya védelme 500
 .terhes asszony 500, (szépsége) 458
 .terítés 267, 298
 .terítő 234
 .térkép 424
 .termény 246, 272, (tárolása) 246—51
 .természet 443, (szépsége) 453
 .természetes föld (szikfolttal kevert) 211
 .természetvédelmi területek 35—45
 .területi változások 13
 .testhezszabott (ruha) 363
 .testvér 271
 .tészta 261, 269, 272, 273, 275, 319, 321, 324,
 325, 326, 327, 329, 330, 331, 333, 334, 336—8,
 340, 342, 343, 344, 345
 .tésztafélék 502
 .tésztagyúrás 422
 .tésztaleves 276
 .tésztametelés 422
 .tésztanyújtás 422
 .tésztareszelő 338
 .tésztás (ember) 'tésztát kedvelő' 323
 .tésztasütés 261
 .tésztaszedő 336
 .tető 'tető' 224, 243, 250, 282, 285,
 .teteje (csiramálé) 329, (kalapé) 260, (kenyéré)
 267
 .tetej (kazlat) 263, 'tetőt épít' 224
 .tető 224, 243, 252, 254, 255, 257, 260, 281, 282,
 322
 .tetőszerkezet 224
 .tetőzet 248
 .tetves (ól) 255
 .Teucrium chamaedrys L. (sarlós gamandor) 39
 .tévő (kemenceajtó) 241, 264, 321, 325
 .Thalictrum minus L. (közönséges borkóró) 38,
 39, 40
 .tincs (hajfűrt) 355
 .tinógulya 151
 .tipegő 402
 .tipor 246
 .tipróka 505
 .tirimfli 'harisnya' 355
 .tiszaágy 234, 235, 269, 271
 .tisztálkodás 270
 .tisztálkodik 348
 .tisztamész 227
 .tisztán tör (kukoricát levél, csuhéj nélkül) 217
 .tisztaszoba 521
 .tisztáz (másodszor meszel) 227, 286, (pálinka-
 főzéskor) 301, (tiszta ruhát vesz föl) 348
 .tisztázás 298
 .titkár (olvasóköré) 385
 .toborzás 494
 .tojás 272, 326, 327, 330, 331, 332, 333, 334, 335,
 336, 337, 338, 341, 344, 443, 444
 .tojásfehérje 325
 .tojásgyűjtés 367
 .tojáskosár 244
 .tojásosbodag 324
 .tojásoskobak 275
 .tojássárgája 325
 .tojástartó 236, 244
 .tojhos 'lompos' 354
 .tojik (tyúk) 257
 .tok (párnáé) 235
 .tokászol (gyöngyös) 454
 .tokaszalonna 292
 .toktartó 427
 .toldás (asztagé) 194, (házé) 281, 282
 .toliágy 'lapos, kerekeken mozgó fekhely' 236,
 253, 269
 .toll 235, 273, 327, 360, 510
 .tollas (kukorica) 167
 .tollas ágy 271
 .tollasan szed (kukoricát) 185
 .tollszár 427
 .Tolnai Világlapja 359
 .tolvajlás 493
 .tombola 394, 402
 .topánka 363
 .tor 294
 .torka (kemencéé) 238
 .torkaszalonna 292
 .torma 343
 .tormaszósz 344
 .tornyos ágy 235
 .tornyosvég 235
 .torok (disznóé) 292, (kemencéé) 237
 .toronymalom 377
 .torozás 525
 .torta 502, 514
 .tőtegyház 413
 .tőtök (malomkő) 322
 .tőtszarufa 224, 248
 .tök 266
 .tökércé 44
 .tökhajú (suba) 'megszaradt bőru' 354
 .töklevés 345
 .töklöpás 500
 .tökmag 244, 266
 .tökmagolaj 266
 .tölglyfa 360, (bot) 428
 .töltelék 326, 334, 336
 .töltött fánk 335
 .töltöttkáposzta 293, 502
 .töltött paprika (savanyúság) 343
 .töltött sallang (ostoré) 306
 .töltött tyúkhús 344
 .töm (falat) 223
 .tömés 166
 .tömjén 524
 .tömő (vályogverésnél) 285
 .töpörtyű 294, 327, 344
 .töpörtyűs pogácsa 327, 422
 .török 255
 .törekhordó 194
 .törekhordó rács 195
 .törekrakó 194

- törés (kukoricáé) 421
Török Bálint-féle alma 531
törölgető 236
törölköző 239, 445
törtkrumpli 345
törtpaprika 338, 339
tövehúzó 'ecset' 227
tözeg 264, 289
trágya 250, 251, 255, 274, 378, 422
trágyacsomó 261
trágyadomb 222
trágyahordás 185, 422
trágyalé 253
trágyataposás 289–90
traktor 549
traktus 244, (helyiség) 228
tréfa 397–8, 403
Treitz-féle meszezés 22
trimfli 'harisnya' 356
trupa (cséplőtársaság) 213
tudósasszony 446
tudóseMBER 446
tukarc 'szalmacsóva' 263, 'kisebb kéve' 322
tulipán (dísz) 237
tulipános (lásd: tulipántos)
tulipántos láda 237, 239, 243, 244, 476
túlvilág 519
tunika 358, 359
tunikás ruha 358
túró 300, 323, 324, 325, 326, 327, 334, 337, 340, 344, 345
túrókészítés 367
túrós csusza 336
túrógombóc 336
túróslepény 324–7, 344, 422, 502
túrósrétes 333, 502
túróstáska 340
túróstáskaleves 340
tuskó 262, 263, 264
tuskót kapar 263 (lásd még: tuskózik)
tuskózás 420
tuskózik 262
Tussilago farfara L. (martilapu) 38
tutaj 374
tűzok (Otis tarda) 44
tűzoktoll (díszként) 349
tű 359, (rontásban) 448, 505
tükör 239, 445, (letakarása halálesetkor) 520
tükörtörés babonái 445, 505
tülök (sótartó) 147
türe szed (inget díszít) 351
tüsőkborona 256, 262
tüzel 261, 262, (kemencét) 226
tüzelés 147, 261, (lekvárfőzéskor) 300, (pálinka-főzéskor) 301, (szappanfőzéskor) 296, (trágyával) 289–90
tüzelő 262, 263
tüzelőberendezés 225–6, 238
tüzelőhely 226
tűzfal 227, 250
tűzifa beszerzése 405
tűzhely 226, 238, 240, 241, 243, 264, 265, 272, (kemencepadka) 237, 238
tűzpiszkáló 240
tűzrevaló 262, 321, 334, 420
tűzszerszám 353
tyúk 247, 249, 255, 256, 257, 258, 274, 335, 337, 342, 344, 444, 445
tyúkalja (csirke) 257, 258
tyúkbél húzása (születéskor) 502
tyúkhús 344
tyúkhúsleves 341, 342, 344
tyúkitató 420
tyúkláb (tésztaféle) 335, 344, 345
tyúktól 222, 255, 256–9, 260, 283
tyúktojás 324
tyúkverem 256–7
tyúksír 341
ubony (gyermekruhadarab) 346
uborka 242, 343, 345
uborkasaláta 344
udvar 222, 228, 243, 247, 248, 251, 256, 260, 268, 274, 275, 276, 338, 445, (takarítása temetéskor) 523
udvarlás 505
ugari csősz 425
ugarolás 23, 24, 185, 422
ugránsci (birka) 294
újasszony 361, 517, 518
újbúza 246
újember 506
újév 443, 445
újéves (cseléd) 197–8
újévi bál 392
ujjas szűr 351
új pár 513
újság 'holdújulás, újhold' 291
újságok az olvasókörokbén 382, 389
újságpapír 242, 434
újszülött (foltjainak okai) 500, (fűrőszéte) 501, (neméről) 500, (szépsége) 456
undercukk (ruhadarab) 347, 349
unoka 276, 423
urakhoz dörgölőzni 'urakkal barátkozni' 269
urhám 'nyakló' 284
úri ember 269
úrvacsora 519
ustor 419, 420 (lásd még: ostor)
uszály 361
utánfogás (fogócska játékban) 436
útbaigazító (betyárokat eláruló) 494
útkeresztelés 444, 491
utolsó kenet 519
uzsonna 335, 349
ülep (gatyáé) 352, (gyereké) 427
ülepedik (épület, kazal) 226, 258, 285
üllő 379
ülő (tyúkoké) 257
ülőalkalmatosság 238
ülőke (árnyékszéké) 260
ünnep 187, 331, 333, 347, 352
ünneplő 362, (pipa) 314, (ruha) 237, 348, 349, 357, 364

- ünnepség 414
 ürgeöntőleves 'köménymagosleves' 276
 üst 241, 301
 ütleg (verekedés) 494, (verekedés eszköze) 149, 495
 ütő (játékos a kapósmétában) 431, (fadarab a dőlé játékban) 430, (gomb gombozáskor) 432, 433
 ütőfa (métában) 431
 ütőre gombozás (gyermekjáték) 433
 üvegajtó 225, 281, 282
 üvegcserep 258
 üvegcső 266
 üveggang 283
 üveggolyó 431
 üveggomb 359
 üveglikker 363
 üvegpohár 242
 üvegtartály (lámpáé) 265
 üvegtörmelék 226
- vacok (vetetlen ágy) 234, 235—6, 239, 245, 268, 269, 270, 271, 274
 vacokágy 269
 vacsora 268, 273, 275, 276, 324, 333, 334, 344, 345, 421, (disznótorkor) 294, (lakodalomkor) 507, 513, 514, (temetés után) 525
 vacsorabál 385, 392
 vacsorafőzés lakodalomkor 509
 vadföld 25
 vadgerle (*Streptopelia turtur*) 44
 vadka (pálinkafőzéskor) 301—2
 vad katolikus 'bigott katolikus' 414
 vadrepce 266
 vág (kenyeret) 267
 vagdalt tészta 345
 vágottleves 341
 vaj 323, 326, 332, 367
 vajling 'zománcozott kétfülű mélyebb tál' 244, 319, 327, 328, 330, 332, 334, 342
 vakajtó 265
 vakarcs 'maradék tésztából készült' 324, 327, 335
 vakaró 253
 vakborozda 'szántáskor elhagyott, föl nem szántott sáv' 422
 vakdülő 'olyan dülőút, amelynek egyik vége nincs összeköttetésben más úttal' 221
 vakondtúrás (vízbe áztatása) 288
 váll (kemencéé) 237
 vallásfelekezetek 414—5
 vállaskötő 357
 vállhegy 422
 vállongombolós (ing) 356, 357
 vállpánt 357
 váltás (fehérnemű) 360
 vályog 22, 223, 225, 240, 245, 246, 247, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259
 vályogfal 254, 256
 vályogfalú 248, 253, 258
 vályogödör 224
 vályoghombár 247, 248
 vályogtégla 23
- vályogverés 283—5
 vályú 255, 260
 vansztepp (tánc) 394
 vár (játékban földre karcolt kör) 430, 431
 várból kiütős játék 429—30
 varjú 44
 városi címer (Hódmezővásárhelyé) 428
 városi egyház 414
 varr 346, 356
 varrás 273
 varrat (ágyneműt) 360
 varrógép 240, 273
 varrónő 356
 varrósdoboz 236
 vasabrincs 255
 vaságy 240
 vasal (ruhát) 298, 358
 vasalás (kocsi vasai) 370
 vasaló 242
 vásár 331
 vásárfia 419
 vásárhelyiek 161—9
 vásárhelyi nyelvjárási szöveg 171—3
 vásárhelyi pipa 312
 Vásárhelyi Újság 389
 vásárnap 187, 274, 333, 337, 506, (született gyerekek) 502
 vásárnap éntrend 344
 vásárnapló 'ünneplő' 362
 vasasskatulya 243
 vasastégla 226, 254, 255, 261
 vascsat 348
 vasdarabok 246
 vasfazék 240
 vasgereblye 251
 vasháromláb 240, 241
 vaskályha 240
 vaskampó 262
 vaskarika 252
 vaskosabb tréfák 397—8
 vaslapát 245
 vasrács 225
 vassparhet 245
 vasszeplők 21
 vastagkolbász 293
 vastagmálé 373
 vasút 53
 vasvilla 225, 252, 253, 256, 289 (lásd még: villa)
 vászon 272, 345, 346, 352, 356, 357, 358, 360, 364, 434
 vászonfazék 'belül mázas, kívül mázatlan cserépfazék' 329, 339, 343
 vászon huzat (ágynemű) 360
 vászonruha 329
 vászontarisznya 349
 vászonzacskó 338
 váz (kemencének) 226
 vég (vászon) 360
 végdeszka 247
 végfal 248
 végrendelet 519
 végszámra (vásárol vásznat) 260
 végszomszéd 263

végtisztesség 'virrasztás' 522
véka 249, 373
vékonykolbász 293
vékonymalé 373
vékonypite 326
vélekszik 'emlékszik' 520
vélemények a halálról 519
velőscsont 340
vendég 267, 268, 269, 270, 271, 273, 335
vendégfej (ostoron) 309
vendégfiú 270
vendéghívogatás (lakodalomba) 508
vendégjárás 331
vendéglői lakodalom 508
vendégség 270, 512
vendégszeretet 168
vénlány 359
venyigefekete 227, 252, 287
venyigefesték 248
ver (falat) 223, (kemencét) 225, (kovászt) 320,
(vályogot) 284
vér (fekete tyúké) 344
veréb 320, 444
verébdeszka 247
verecseny (kötélkészítéskor) 272
verekedés 397
verem 246—7, 250, 251, 256, 257
verés (fegyelmzés) 420, 427
vergődik 'veszódik valamivel' 347
Veronica anagalloides Gauss (iszapi veronika) 38
versék a Pusztáról 553
vertfal 23, 223
vertfalú 251
vese (tésztaféle) 323
vészajtó 384
veszett kutya 444
veszettség 445
vessző 247, 420
vesszőből font menyasszonygaraboly 361
vesszőhombár 247
vet (tűzre tesz) 273, (vályogot) 284
vetemény 223
vetés 186, 421, 541, 542, (szépsége) 461—2,
(kenyérére a kemencébe) 321, 322, 333
vetetlenágy 235
vetettágy 234, 235, 269
vető (vályogveréskor, ganétafosáskor) 'formázó'
284, 289
vetőburgonya beszerzése 405
vetőgép 256
vetőgépszín 283
vetőmag 244, 249, (beszerzése) 405
vezetéklo 493
vezetőség (olvasóköré) 385
viaszkosvászon 275
vigalmi (olvasóköri tisztség, bálszervezőféle) 385
vihar 149, 454
viharlámpa 253, 266
világ 'világosság' 266
világítás 265—6
világos 'napvilág' 262
villa 225, 242, 251, 263, 268, 343, 420, (evőesz-
köz) 329, 335, 336, 337

villahegy 273, 325
villázás 152
Vince-nap 444
Viola ambigua W. et K. (csuklyás ibolya) 39
virág 444, (dísz) 237, (temetéskor) 521—2, 524
virágcsokor 524
virágok 455
virágmotívumok 235
virágoskert 223
virgács (pálca) 427, (verés) 424
viselkedés 419
viselőruha 357, 361
visszája (ruhának) 356
vitézkötés (ruhán) 350, 363
víz 260, 263, 264, 265, 272, 284, 320, 321, 338
vízár 211
vízből jósolás 448
vizelet (varázslatban) 448
vizesárcok 36
vizescsöbör 425
vizes évek (1941—1943) 264
vizesgödör 263
vízfeltörések 23, 24—5, 43
vízhordás 297, 421
vízimérték 224
vízmérleg 27
vízvető 247
vízvetődeszka 247
vizsga a zugiskolákban 428
vizsgaruha 337
vóc 'nyílás' 247, 248
vonalravetős pénzezés (gyermekjáték) 433
vontató (kisebb boglya) 167, 183, 271, 277, 542
vonyogó 'szalmahúzóhorog' 262
vő 189—90, 268, 276
vödör 226, 249, 253, 259, 263, 266
vőfély 330, 508—18
vőfélybot 508
vőfélyrigmus 508, 509, 511, 512, 513, 514, 515,
516, 517, 518
vőlegény 276, 360, 361, 506, 507, 509—17,
(fiatal lány temetéskor) 524, (szépsége) 459
vőlegényesház 330, 507—18
vöröshagyma 319, 336, 338, 339, 340, 341

zab 319
zabszemfonás (ostorkészítéskor) 305
zacskó 320, 327, 353, 432
zajmedli (ruhadísz) 235, 270, 351, 353, 355, 356,
358, 359, 360, 361, 362
záp (kocsin) 370
zár 247 (föltörése) 494
zártkéményes konyha 242—3
zárt udvar 222
zászlóavatási ünnep 394
zászlószeg megváltása 388
zászlószentelés 388
zeller 342
zenekar 512, 514
zenészek 392, 394, 407, 518
zokni 273
zománclavór 242
zománcos edények 242

- zománcos pipa 312
 zománcostál 329
 zöldbab 341
 zöldbableves 341, 345
 zöldlucerna 422
 zöldmező tanfolyam 404
 zöldpaprika 338, 339, 341, 342, 345
 zöltség 250, 341, 342
 zöltségleves 345
 zöldségtakarmány 256
 zugiskola 423—8
- zsák 234, 236, 243, 244, 246, 250, 262, 272, 274,
 322, 325, 327, 422, 520
 zsákbanfutás 394
 zsákolás 422
 zsákszövő tanfolyam 404
 zsáktartó 249
 zsalugáter 238
 zsámli 264, 268, 272, 321
 zsandár 172, 491, 492, 494
 zseb 346, 347, 348, 349, 353, 356, 357, 361, 363,
 431
 zsebbicska 267
 zsebkendő 237, 246, 253, 355, 359, 360, 420, 443,
 444
 zsemlemorzsza 336, 337
 zsendice (túróféle) 299
- zsendely 224, 258
 zsendelyes 247
 zsendelytető 248, 251, 252, 282
 zsinég 434, 435
 zsinór 348, 355, 357
 zsinórparget (textilanyag) 356, 357
 zsír 266, 294, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330,
 331, 333, 334, 337, 338, 340, 342
 zsírbansült tészta 344
 zsíronkullogó (tésztaféle) 335
 zsíronsült tészta 335
 zsírosbodag 324
 zsírosbödön 244, 296
 zsírosbőr (csizma) 350, 353
 zsíros csöbőr 244
 zsíros mécs 266
 zsírosperec 331
 zsírospogácsa 327
 zsírsütés 294, 423
 zsvány 490
 zsóder 'lapocka' 292, 294
 zsoldár 415, 522
 zsúp 251
 zsúpkéve 251
 zsúpkötél 263
 zsúpot ver 251
 zsúpszalma 273
 zsúptető 251, 255
 zsúpverés 251